

men et viribus toto haec distant celo. Accipiter enim a plumis densissimis, que exigue molis corpus obversant, celerissimo per aera ferter volati: struthio vero eti pennis habeat, que reliquis avibus ad volandi usum concessae sunt, vix tamen hisce suis ab humo sese potis est attollere ob ingens corporis pondus; ideoque ad cursus tantummodo velocitatem ei servient.

In Hebreo hic habentur nomina, que varie ad Hebraizantibus transferuntur; recte tamen Vulgatus herodii et accepitrum posuit, quoniam sancti Patres passim legunt. Volut enim Deus eas aves exprimere, quae in sublimi pernici volatu feruntur, ut naturam struthionis declarat: haec autem sunt herodii et accepitri; quas notum est, inquit S. Gregorius, ceteras omnes volatis sunt velocitate transcendent. Struthio igitur pennis quidem habet in genore pennarum similes pennis herodii et accepitris, sed subtiles, magnas, latas, et diversas ab illis. Nam cum et accepitri et herodius per penas quas habent sublimia petant, et cœli ipsum contingere videantur, struthio nequaquam se à terra elevat; unde medium quid dicitur à Diodoro Siculo Rerum antiquarum lib. 5, inter aves et pecora: habet enim alas sicut aves, sed à terra non elevatur magis quam pecora; idéoque credo struthionem ab eodem Diodoro, lib. 4, et Strabone, lib. 16, vocatos aervias; quid etiis aliae habeant sicut aves, per terram tamen currant sicut cervi: cursum enim velocissimo feruntur, ut Elianus lib. 14, cap. 20, Plinius lib. 10, cap. 1, et Xenophon lib. 4 de Cyri expeditione dixerunt. Id ostendit agilitatem, quæ ingens illa bella pollet: est enim semivis et semiaermal terrestre; eaque gravitas est in corpore struthionis, ut non possit se attollere ad altè volandum: sed ita volat, ut nemo ipsum assequi possit: frustra citato cursu ruis, non valebis illum apprehendere; nam ex parte imis plantis subtilissimis, ex parte volitans, equorum et aliorum animalium omnium permicatim superat. Hoc insuper habet admirabile, quod in viâ fugient lapides ungulis bisulcis comprehendant, et in sequentes projiciant. Aliis itaque utitur struthio non ad volandum, sed ad currendum. Proprie quod Deus dixit: In aliud erigit, et deridet equum et ascensem eum. Velocius enim aliis erexit currit quā velocissimus equus.

Secundum habet hoc struthio, quod derelinquit ova sua in terra; obliviscitur quod p̄ concubet ea, aut bestia agri conterat. Fecundissimum est inter aves struthio, adeo ne plusquam octoginta ova ex sese pariat, sicut dicit Elianus lib. 14, cap. 19, 20 et 21; nullum tamen eorum protegit aut foveat, inquit D. Isidorus lib. 12, cap. 7, sed in arenâ aut pulvere omnia relinquit, non attendens neque curans quid viatorum periret, omni eura desitiat; nec tantum ova negligit, verum etiam pullos jam ex ovis enatos.

DURATUR AD FILIOS SUOS QUASI NON SINT SUL. Pagninus verit: Crudelis fuit pullis suis, ac si non essent sui; Regia: Duriter tractat filios suos, non sibi. Quod

ut intelligatur, observandum est in Scripturâ duo de struthione dici que contraria videntur. Primum, quod pullus suos summo amore diligit. Ita Deus apud Michaelm indicavit, et Gylus ex Eliano lib. 14, cap. 21, aliisque auctoribus comprobavit. Secundum, quod erga filios suos sit omnia animalibus crudelior, cum illos neque fovent neque pascant. Quo aludere videtur Jeremias dicens, Thren. 4, 5: *Filia populi mei crudelis quasi struthio in deserto.* Hinc Philippus Diaconus illud quod Job dicerat explicavit, Job 59: *Socius fui struthionum.* In Hebreo habetur: *Socius filiabus struthionis, q. d.*: Sicut enim filii struthionis à parentibus deseruntur, absque eo quod aliquam eorum pascendorum curam habeant, ita ab hominibus relictis sum, ut nullus mei vel levem curam habeat. Utrumque autem verum est: nullum siquidem animal ita filiorum visu detectatur sicut struthio; et nullum est, quod nimis curat eos aere, servare et defendere. Unde subdit Dens:

FRUSTRA LABORAVIT NULLO TIMORE COGENTE. Pagninus et Regia reddunt: *In vanum labor ejus absque pavore.* Loquitor de labore quem in partu struthio sustinet. Natura. Auctor, ut benedictus Pineda noster annotavit, parentibus in partu et educatione filiorum laborem immissit et dolorem, utile amorem erga filios augeret, Quis enim cum labore aquitanus amplius diligenter et quod majori labore proles stetit, eò plus à patre diligenter. Unde alius plus à matribus quām partibus prole, quae majoribus matris doloribus eduar, et ab utroque parente filios primogenitos magis amari, magis prima, procreatio utriusque parenti laboriosior existat. Unde Jacob aliquoquin primogenitum suum Ruben, Genes. 49, 5: *Tu, inquit, principium doloris mei.* Hie amor, quem in parentum visceribus naturæ Auctor indidit, duos affectus existat in eis: unum audacie et fortitudinis, idēque animalia et aves timidiissimas facit audaciissimas; alterum timoris et anxie soliditudo, idēque animalia fortissima reddit timida, ut illo timore sollicita sint et anxia ad servandos feitos. Ita Plutarchus annotavit libro de Amore prolis; immo et Spiritus sanctus loquens de parente filios diligente, Ecoli. 50, 7: *Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua* (id est, Erit sudax, ut vulnera non timeat pro eorum defensione); et super omnem vocem turbantur viscera ejus. Quidquid enim audit statim sollicitum reddit, ut de filiis defendenda cogite. Struthio autem nullo timore sollicitus aut anxius redditur ad filios servandos, nec illorum timet amissionem: omnis properet labor, quem sustinuit ova pariendo, manus est et frustaneus. Pullorum suorum amisionem non timet, inquit Nicetas; et ita omnem operam sine dolore perdit. Hinc recte de illo dicitur:

PRIVAVIT ENIM EAM DEUS SAPIENTIA. Nempe symbolum fuit struthio stoliditas et stoliditatem, ut Pierius lib. 25 in Hieroglyphicis suis annotavit, ostendens avem esse stolidissimam; quod vel ex eo statim conjici potest, quia cum omnibus avibus major sit, ipsi canelo equalis (unde struthiocamelus communiter vocatur) et altitudinem equi equo insidentis exce-

dens, ut dixit Plinius lib. 10, cap. 1, caput habet parvum ad modum anatis. Et certum est parvitatem capitis stoliditatem et insipientiam apud Physiognomicos indicare.

Sed quis credit Deum tam latè et ex professo haec trahere voluisse, ut solūmodo struthionis exponent stoliditatem et naturam? Si enim de bobis, quando de eis locutus fuit, non curabat, ut dixit Apostolus; sed que ab hominibus requirent indicare per boves contendebat, credisse totam ejus curam de struthione fuisse, cum de struthione locutus fuit? *Mulier quidem sententia,* inquit S. Gregorius lib. 21 Moralium, cap. 1, *tanta allegoriarum conceptione sunt gravidae, ut quisquis eas ad solam historiam tenere nolit, carum notitiam per incuriam privaret.* Oportere propterea nos sancto Patriarcha Jacob similes esse debere admonet, qui virginas populares virides amygdali, et ex planatis, partim decorticavit, oculisque ovium cortice detracto exposuit, ut congruo sibi profenosque fructus conciperent et ederent. Unde in eam sententiam adducor, ut credamus multa admiranda opera naturæ à Deo produeta fuisse, ut eis mentem nostram juvaret ad opera mysteriorum gratiae facilis intelligenda. Quando igitur hic dicitur *Deus privâ sapientia struthionem,* cognoscamus eo nos admoneri, quod cum iudicio et ratione prædicti sumus, cō magis Deo obstringimur, qui hoc bonum inestimabile nobis concessit. Quantum enim illud est posse bonum à malo discernere et intelligere quodnam sit officium nostrum, non solùm ad ambulandum in hoc mundo, sed etiam ad aspirandum ad vitam celestem? Quando igitur ex iudicio valens, ut possimus inter turpe et honestum, virtutem et vitium distinguere, ceteroquin etiam Deus nos sancto suo Spíitu illuminat, ita ut quodammodo ecclie nobis sint aperti, quod Angelorum societatem et ad vitam immortalē transcursum, per Deo gratiam facti cives sanctorum et domestici Dei; quando, inquit, ilia habemus, quantas Deo gratias debemus, ne stolido struthionis similes sumus?

Theologice D. Gregorius lib. 51 Moralium, cap. 5, censet Deum hoc in loco hypocritam describendum ex professo assumpsisse, illius stolidam et stoliditatem exponeculo, ut inde nos sapientes esset; id quod ex nomine Hebreo, quo hic struthionem vocal, aptè sati colligit. Decem enim vicibus in Scripturâ struthio struthio nominatur, scilicet Leviticus 11, vers. 16; Deuteronomi 14, vers. 13; Job 50 vers. 20; Isaiae 15, vers. 21; ibid. 54, vers. 15; ibid. 45, vers. 20; Jeremie 50, vers. 39; Threnorum 4, vers. 5; Micheas 4, vers. 8, et hoc ipso de quo agimus loco. Et novem et illis in Hebreo vocatur ἡγιανη, et tamen nunc vocatur à Deo ἡγιανη, quod nomen est numeri pluralis, tantummodo hoc in loco totius Scripturae sara possum; quod propter dubium est quid significet. Dicitur enim à rabice ἡραν, que significat letari, glorari, ovare, ut transferre possit latentes orationibus, et vocibus laudum intendentibus; unde hebraizantes transferunt patrem. Ac si Deus dicat se illi pennis tam pulchras et formosas contalisse, ut inde glorietur,

et ovationes ac laudes expectare videatur. Unde Paganus transtulit: *Alii pavos exultat; Chaldeus ternagol expressit, id est, gallum silvestrem, qui etiam instar triumphantis erecta crista exultat ovataque. Septuaginta legunt: Ἡραν περιπάτων νεικεσσε. Penna letarium neclissa; Symmachus: Ἡραν περιπάτων περιπάτων. Penna exultationis circumneccit;* Aquila: *Ἑραν περιπάτων νεικεσσε: Ala clementum complicatur.* Sed excellenter Vulgatus struthionem expressit, in quem manifeste quæ Deus dixit convenient; qui quoniam non tam illum describere curabat quām hypocritam, quem struthionis symbolo nostris oculis objicere cupiebat; non illum consueto nomine ἡγιανη, sed appositiōnē ἡγιανη, in plurali vocare voluit; quo indicaret totam illius mentem et curam positam in ovatione, laude populi ac hominum acclamatione, de quibus Christus dixit, Matth. 6, 5: *Omnia faciunt ut videantur ab hominibus; et exterminant facies suas, ut appareant hominibus jenantur.*

Vide igitur quām excelleter eos describet: *Penna struthionis similes sunt pennis herodii et accepitris.* Ille rodii et accepitris nomine viros sanctos intelligit, qui in sublime se elevant, nubes transcendunt, et suo volatu celos ipsos contingunt: qui corpore in terra positi, cogitatione et auiditate in aeternâ patria converuantur; ex quorum persona dixit Apostolus, Philip. 3, 20: *Nostra conversatio in celis est.* Penne, per quas disponuntur ad volandum et se elevandum, sunt opera mortificationis, jejunia, vigilia, discipline, quibus carnem extenuant, ut mens elevari possit. Idēque per Iosephum Deus munimenta saxonum vocavit justi viri sublimitatem, Isaiae 53, 16: *Manimenta, inquit, saxonum sublimitas ejus.* Opera siquidem mortificationis et penitentiae sunt, quibus se muniant contra inimicos, et quibus preparant se ut ad sublimia coram animis ferantur; tantisque sunt habiliores ad petendum sublimia, quanto majorum horum saxonum congeriem copularint. Similes pennes habent struthiones, hypocrite, inquit; et tamen nullatenus à terra elevantur: jejunant, mortificant carnem, conficiunt semetipsos jejunis, vigilis et abstinentias, orationibus insistunt, elemosinas largiuntur; sed nullatenus terram transcendunt, aut ab illa elevantur, quia hujusmodi pennes non ad volandum producent, sed ut hominum, qui in terra comorantur, oculis videndas conspiciendasque exponant. Miseri profectò illi qui laborant, et opera penitentiae, mortificationis et ceterarum virtutum exercent similia operibus justorum; sed tamen cum per ea justi celum attingant et consequantur, illi è contra terram non deserunt, et nil celeste adipisciuntur, quin potius semetipsos adhuc magis deprimit, et in infernum demergunt. Ita de la Nun Tract. 2, num 143.

In eo autem præcipue stoliditas et stoliditia struthionis ostendunt, quid ova sunt, quae cum dolore et labore edidit, quamvis ex una parte plus quam aliae aves estimare videatur, ex alia parte mil penitus curat, sinens ea in terra aut in pulvere, ut à transversibus conculecentur et perirent. Privavit, inquit, cum Deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam. Quibus

verbis similiter indicat Deus, se non tam de struthione loqui quam de hypocrita, quem struthionis typo voluit adumbrare. Ubi expende cum D. Gregorio lib. 51 Moralium, cap. 9, verbum *priuvi*, quo Vulgatus uitatur. Ille namque privari aliquā re dicitur, qui ejus est capax, et aptus est eam habere. Est enim privatio negatio forme in subiecto aptū ad eam. Ideoque sicut propriō loquendo Deus non dicitur privare lapidem visu, quia lapis spūs non est ad vīsum recipiendum, ita nec struthionis proprie loquendo sapientia et intelligentia privavit, ad quam recipiendam aptitudinem non habet. Nihilominus ap̄tū dictum est: *Priuvi cum, ut intelligamus, non tam de struthione ipso quam de hypocrita, quem describere volebat, locutum; cui Deus exigentibus ipsius flagitiū lucem sapientiae, quam habere poterat, non contulit.* Hec itaque est struthionis stultitiae et stoliditas, factus suis, quo cum dolore et labore paperit, relinquens in pulvere conculcandos, et transuentum podibus contenderos. Omnia animalia factus suis servare satagunt, idēque, quantum fieri potest, querunt loca secura, ubi ova reponant, et filios constituant. Passeres querunt loca eminentia, aquila inaccessas rupes, vulpes foveas absconditas, lepores et mures abdita receptacula; solus struthio relinquens omnibus transuentibus exposita ova, conculcanda et protendra.

Vide num possit vivacioribus coloribus hypocrita depingi, cui hoc propterum est, quid bona opera, que tanquam fetus anima parte, ex una quidam parte videatur sumumperē diligere, et maximi estimare, cūm ab omnibus illis laudari et estimari concupiscit, nihil operum nostrorum oculos spectatorum fugere cupiens, vehementer sibi in illis complacens; adeo ut iusti numquā habeant tantam de suis operibus estimationem, quantam hujusmodi struthiones aut hypocritae, qui laudanda propinquant opera sua. Ex alia tamen partatales fetus suos nihil facere comprobatur, quid illos non in abditis aut securi locis curat collocare, sed potius in publico omnibus videundos, inōt conculcandos et perpendos constituta. Derelinquit igitur ova, id est, opera sua, in terra, minime curans quod p̄ misis gloria ea protet, aut bestia agri, nemis diabolus, in ipsa imperfectione conjiciens, suis malis artibus destruat. Vide hanc sententiam cum hypocriti comparationem pulchrit̄ ac fūsē didicunt a S. Gregorio lib. 51 Moralium, cap. 5, 6, 7, 8 et 9.

VERS. 19.—NUMQUID PREDĒS EQUO FORTITUDINEM, AUT CIRCUNDABIS COLLO EIUS HINNITUM (1)?—VERS. 20.

(1) *Est-ce vous qui avez donc au cheval la force et le courage? que l'avez rendu terrible par un frémissement semblable aux tonnerres?* Il semble que ce soit seulement l'occasion qui a fait entrer le souvenir du cheval dans le discours, qui donne lieu à la description que Dieu ne dédaigne pas de faire de sa force, de son courage et de ses autres qualités. Mais une simple occasion n'est pas un motif digne de la sagesse éternelle. Elle vient opposer à l'autruche le cheval, qui joint une docilité admirable avec une grande force, qui avec une patience et une douceur qui lui font accepter la bride et un maître, conserve un courage que rien n'intimide; qui s'attache par une vive recon-

— NUMQUID SUSCITABIS EUM QUASI LOCUSTAS? GLORIA
naissance à l'homme, qui le nourrit; qui n'a point d'ennemis que ceux de son maître; qui fait la guerre pour lui, et qui s'expose à tous les dangers pour le sauver; qui s'anime par la vue même du péril, qui répond au bruit des trompettes par un frémissement qui imite le tonnerre; et qui brûle d'impatience de témoigner son ardeur et son zèle pour celui qui le conduit. C'est le contraire en tout de l'autruche, qui n'aime qu'à elle-même, qui abandonne ses œufs et ses petits, qui n'est capable ni d'intelligence, ni de sentiment, et qui n'est recommandable que par sa faute. Les indignes pasteurs sont figurés par elle, et ceux qui méritent véritablement le nom de pasteurs, sont figurés par les qualités du cheval que nous venons de remarquer, dont Dieu lui-même fait le détail, comme si elles étaient inconnues Job; et qui nous avertit par une description peu nécessaire en apparence, que l'instruction qu'elle cache est très-importante.

Estice vous,

dit-il à ce saint homme, qui avez donné au cheval cette fermeté et cette valeur qui le distinguent de toutes les bêtes de service? Est-ce vous qui lui avez inspiré cette ardeur et cette allégresse qu'il témoigne par un frémissement et un son retenu dans son gosier, différent du hennissement ordinaire, qui est la marque d'une gaîté fière, et qui signifie presque également son amour pour son maître, et sa colère contre quiconque en est ennemi? Si c'est vous qui avez sur aliis son obéissance avec un tel courage, faites la même chose à l'égard des autres bêtes. Jugez dans elles la douceur et la fierté. Soumettez-les à une de vos paroles, et rendez-les invincibles. J'ai mis dans les lions et les tigres un courage qui vous fait trembler. J'ai mis dans les ânes et les boeufs une patience servile. J'ai mis dans le cheval seul la hardiesse à l'obéissance, l'ardeur au discernement, l'impatience à la discipline, l'amour à la colère. Etendez ce prodige à d'autres animaux, si vous le pouvez. Et si vous confessez en cela votre impuissance, comprenez combien il serait au-dessus de vous d'entreprendre ce qui est réservé à moi seul, de donner à mon Église des ministres dont le courage et la patience seront également invincibles, et qui avec une obéissance et une douceur à toute épreuve, conserveront une noble fierté, que le monde entier ne pourra soumettre.

(Duguet.)
C'est ici une très-vive description du cheval, qui n'a pas besoin d'éclaircissement, la connaissance qu'on a de cet animal tenant lieu de commentaire. Mais on peut bien demander d'où vient que Dieu daigne, en parlant à son serviteur, descendre dans tout ce petit détail qu'il savait que Job ne pouvait pas ignorer. Il semble même qu'on est naturellement surpris de voir que ce divin Juge du différend qui s'était ému entre le juste affligé et ses quatre ans, devant prononcer à la fin, comme on le verrà, en faveur de certains qu'il calomniait, parait néanmoins s'attacher uniquement à lui représenter son ignorance et sa faiblesse, et se met en quelque sorte du côté de ceux qui le maltraitaient, en se servant presque des mêmes raisonnements qu'eux contre lui. Sur quoi l'on doit faire deux réflexions très-essentielles: l'une, que l'idée que nous avons des effets les plus ordinaires de la nature, et la vie même des objets qui frappent nos sens tous les jours, ne nous fait point remonter au principe souverain de tant de merveilles; et qu'ainsi au lieu de réveiller notre foi dans les grands événements qui semblent choquer la lumière de notre raison, et au lieu de considérer alors que les choses les plus communes qui sont exposées sans cesse à nos yeux, surpassent la portée de notre esprit, nous prétendons penetrer dans la profondeur de la conduite de Dieu sur nous, et entrer dans le secret de ses jugemens. C'est le sujet pour lequel Dieu rappelle Job à la considération de toutes ces bêtes différentes, que nous ne pouvons assez admirer.

COMMENTARIUM. CAPUT XXXIX.

LA FODIT, EXULTAT AUDACTER : IN OCCURSUM PERGIT AR-

ET MUSCULOSUM; Virgil. Georg. 3, Absyrtus Gepon. 16,

1, ubi pro *pergunt*, nullo sensu, repondunt *pergunt*,

pergunt, *musculosum*. Est tamen hic aliquid quod deside-

rem; non probo quid ex Arabismo (sine necessitate)

petitur significatio vocis Hebreæ, cīm Hebraismus

commodum sensum suggestit; Jer. 5, 16, inuiditè est

equi *frenitus*: sequitur enim, *voce hinnitum*, etc.

Equi somum aliquem audiri constat, qui certe aut ungu-

ularum fuit, aut gutturis id est, *hinnitus*; aut narium,

id est, *frenitus*; qui sonus per equorum nares emit-

ter cīm exsultant, inquit Tzetzes in Lycoph. Jam vi-

deum quoniod locum reddunt: *Robur* (vel decor,

gloria, majestas, virtus, magnificencia) *naris*, sive *nasi*,

sive *narium*, *ejus terror*, *vel*, *habet terrorum*, i.e.:

Frenitum narium suarum terret homines. Decor (i.e.,

decora) *naris ejus terror est. Decora naris in equo est*

narum patula (testibus Xenophon, de equestri. Virgil.

1, 3 Georg., Lucret. 1, 5, Silio Ital. Punic.) qui habet

aliquid terrible. Videlicet hinc sensus ap̄plissimus esse;

si *pro naribus* ponetur. Inter notas equi generosi

omnino commoda est *narum mentio. Cām terror sit ejus*

naribus decoris, i.e., ad formidabilis fumet generosus

nihil formidans. Cājus narēs etiam feroxiam

spicunt; numquid possunt gloriam narium ejus ut sit

terror? i.e., Numquid effecti ut terreat homines fre-

mitum narium suarum? Alii tamen qui *noren* vertant

termīnū periphrastice dentorū putant. Si Munste-

*rus versionē suam, *virtus nōrum ejus*, ita explicat,*

i.e., *frenitus* et *sternatō equus*. Alii sic vertunt: *Glo-*

riū ronchi ejus terror sub. *affīcis?* Ime *magnificen-*

tia ronchi ejus terror est, Hebr. *terror est*; Meton ef-

*fectus. Ronchum cum Buxt. pro *frenitu* dixerunt, sine*

*auctore pro Latino. Si vero: *Vehelementa hinnitū*,*

sive frenitis (he enim voces promiscue usus paruntur

*apud Latinos), *terrifica est*; vel, *hinnitus ejus vehe-**

mentis (quem scilicet equus in praelium vadens edere solet) *est terribilis*, Hebr. *terror*; sed substantia Hebreis

sap̄ē dicitur vicem subeunt. Mercurius quoque,

icit minus commodū verbal, sic tamen exponit: *Vehe-*

mentis somus quem naribus sternutus edit (pro ster-*nans*, mētis dixisset *frenēs*) *terrorem affecti omni-*

bus qui audiunt. Vehelementa frenitus ejus terror est

audientibus. De equo bellico loquitur. Hinc pertinet

ilius veteris scriptoris apud Suidam: Streptū armorū

et frenitus equorum audientes percelabantur. Hinc a po-

etas equi bellici forē frenētes describuntur. Virgil.

Eneid. 11 et 12, Stat. Theb. 1, 3. (Synopsis.)

An fecisti, si moueretur sicū locusta? Id est, ut saltaret

locusta ad instar, quam a salto *salterellum* lingua ver-

acuū dicit, etiam vulgo notum est. Bocharius. Alii

reddunt: Numquid terribilis eum sicū locusta? Alii

id est: Num siut locusta est omnibus equis,

non propriū enim generosus, de quo hic agitur. 2° In-

epita esse similitudo a striode locustarum per aeren

volantium, et aptior fuisse a sonitu avium grandiu-

rum, ut in Homero II. 5 et Statio I. 9, et Virgil. Eneid.

7. Addid quid hic sermo non est de equorum grebegibus

aut turmis, sed de equis singularibus, quos cum sin-

gularibus locustis conferri possunt? *et communis, ac sonum*

magnum edens, sicut locustarum agmen incessu suo

magnum edens strepitum vicina quoque loca communi-

*vit in Joel c. 2, v. 2, etc. Fato et verbū *rahō* pro*

sonare, seu strepere, sumi, Psal. 72, v. 16, et

*nomen verbale *rasch* pro *repītū*, vel *fragore*, Jer. 10,*

22, et 47, v. 5; Ezech. 5, 12; Nah. 5, v. 2, at phil-

numquid ita sumit. Sed et alii hinc versionē ob-

stant: 1° sonitus ille communis est omnibus equis,

non propriū enim generosus, de quo hic agitur. 2° In-

epita esse similitudo a striode locustarum per aeren

volantium, et aptior fuisse a sonitu avium penē initatur.

GLORIA NARUM EIUS TERROR, Greci locum sic

verunt: Gloria autem pectoris ejus audacia, vel, jux-

ta Londiniensem editionem, gloria pectoris ejus audaci-

am, repeate, circumposuit, ex priori hemisphaerio. Sic Hebrei reddi possunt: *Decus, vel robur, pectoris ejus terror est;* non incommodū Nam et pectorē pe-*terunt generosioris equi nome: unde in equo laudant decus latum Columella 7, 28, Xenophon in Hippo,*

Pollux 1, 11, Varro de Ro rustica 2, 7, pecus torosum

LA FODIT, EXULTAT AUDACTER : IN OCCURSUM PERGIT AR-

ET MUSCULOSUM; Virgil. Georg. 3, Absyrtus Gepon. 16,

1, ubi pro *pergunt*, nullo sensu, repondunt *pergunt*,

pergunt, *musculosum*. Est tamen hic aliquid quod deside-

rem; non probo quid ex Arabismo (sine necessitate)

petitur significatio vocis Hebreæ, cīm Hebraismus

commodum sensum suggestit; Jer. 5, 16, inuiditè est

equi *frenitus*: sequitur enim, *voce hinnitum*, etc.

Equi somum aliquem audiri constat, qui certe ant ungu-

ularum fuit, aut gutturis id est, *hinnitus*; aut narium,

id est, *frenitus*; qui sonus per equorum nares emit-

ter cīm exsultant, inquit Tzetzes in Lycoph. Jam vi-

deum quoniod locum reddunt: *Robur* (vel decor,

gloria, majestas, virtus, magnificencia) *naris*, sive *nasi*,

sive *narium*, *ejus terror*, *vel*, *habet terrorum*, i.e.:

Frenitum narium suarum terret homines. Decor (i.e.,

decora) *naris ejus terror est. Decora naris in equo est*

narum patula (testibus Xenophon, de equestri. Virgil.

1, 3 Georg., Lucret. 1, 5, Silio Ital. Punic.) qui habet

aliquid terrible. Videlicet hinc sensus ap̄plissimus esse;

si *pro naribus* ponetur. Inter notas equi generosi

omnino commoda est *narum mentio. Cām terror sit ejus*

naribus decoris, i.e., ad formidabilis fumet generosus

nihil formidans. Cājus narēs etiam feroxiam

spicunt; numquid possunt gloriam narium ejus ut sit

terror? i.e., Numquid effecti ut terreat homines fre-

mitum narium suarum? Alii tamen qui *noren* vertant

termīnū periphrastice dentorū putant. Si Munste-

*rūs versionē suam, *virtus nōrum ejus*, ita explicat,*

i.e., *frenitus* et *sternatō equus*. Alii sic vertunt: *Stren-*

uit, vel, salaret, ut locuta? Sic Chald. Jer. 51, 27: *Equi ascendunt saltantes ut locute-*

ria. Nec insolens generalis motus nōrum equi signifi-

*cari. Et R. Salomo: *Insultat et saltat ut locuta.**

Quia similitudo docet non agi solū de equi eratione

*in pedes posteriores, quod Xenophontē est *postea*,*

sed plena salut, quo totus equus, locusta instar,

in sublimē ferut, et volatum avium penē initatur.

GLORIA NARUM EIUS TERROR, Greci locum sic

verunt: Gloria autem pectoris ejus audacia, vel, jux-

ta Londiniensem editionem, gloria pectoris ejus audaci-

am, repeate, circumposuit, ex priori hemisphaerio. Sic Hebrei reddi possunt: *Decus, vel robur, pectoris ejus terror est;* non incommodū Nam et pectorē pe-*terunt generosioris equi nome: unde in equo laudant decus latum Columella 7, 28, Xenophon in Hippo,*

Pollux 1, 11, Varro de Ro rustica 2, 7, pecus torosum

Apud Lucretium, lib. 5, hinnit equus,

Emicat, arrēctique frenit cervicibus.

MATIS. — VERS. 23. — CONTENIT PAYOREM, NEC CEDIT
GLADIO (1). — VERS. 25. — SUPER IPSUM SONABIT PHA-
RETRA, VIBRABIT HASTA ET CLYPEUS (2). — VERS. 24.
— FERVENT ET FREMENS SORRET TERRAM (3), NEC RE-

Et fremitum patulis sub naribus edit ad arma.
(Rossmüller.)

(1) Rident ad pavorem, nec percellunt, contemnit, que hominibus formidolosa sunt, arma et acies. Nec reddit à conspectu gladii, non retrocedit cum armis videt et conflictum, sed alacer in mediis acies irrumpt. (Id.)

(2) Super eum stridet pharetra, dum scilicet sagitte in pharetra, quam eques gestat, inter se collise inter eundem strepitum edunt. Alii nō vertunt in eum seu adversus eum, ut supra, 15, 26, 31, 53. Quod preferit quodcum Bochartus, quia equum non percellit armorum equis sui stridore; tantum non sit fortitudinis ejus indicium, quia si hostium strepitum non terreat. Pharetra dicitur stridere per metonymiam continentis pro contento; manu intelligenda sunt sagitte, quas filios pharetrae, vocat Jeremiah Threm 3, 15. Flamma, i. e., vel fulgor, collata synonyma phrasis Habae 5, 11 (ΠΥΡ ΦΛΑ), vel muro hastae, qui ita appellatur esse possit, quod à flamma tenuatur, et in aciem desinet. (Id.)

(3) Cum motione et concussione sorbet terram, i. e., terram moveendo et quatiendo degluti, quasi celeritate cursus suis. Motio enim et concussio intelligenda h. 1, non quā moveret equus, sed quā movebat et quantitat terra sub eum currentis pedibus. Numē 57 et 72, ut hoc simili juncta, fera de motu terrae usurparunt, ut Ps. 77, 19, 49, 16. Quidam fodi reddunt, collato Chaldaico foeta. Cui interpretatione recte opposuit Bochartus: « Etsi verbum sono aludit ad nomen, fossa, tamē fodere nesciū significat. Quā sunt voces diversae lingue, nomis et originis. Verbum mēre Hebrewum est, sed nomen mēre Chaldaicum. Quod igitur noster equus dicit sorbere terram, cursus periclitante et vehementiam indicat. Equum depingit, qui, cum impetu in primum ruens, campum interjectum quāt, et vorat quasi, id est, perciuite sub tam rapide decurrit atque emittit, ut devorasse videatur, et uno haustru absorpsisse. Eadem figura Arabes dicere solent: « Deglutiri eis terram, pro, celerrimo cursu eam rapiunt. Hinc celoz et acer equis, quasi deglutiunt terram. Pluri dabant Bochartus Schultens ad h. 1, qui et observant, non Latinis poetis inusitatim esse, equos dicere rapere, consumere, carpere terram. Sic Virgilius Georg. 5, 145, equas ait:

Carpere prata fugi.

Et Sillus 1. 5, v. 508:

Campumque volatu-

cam rapere, pedum frusta vestigia queras.

Alterum hemisticum: Neque quid sonus tuba sit, plerique sī intelligunt, equum bellum prelii cupiditate ita ardere et ad tuba clangorem ita affici, ut prie gaudio non credat tubam sonare. Alii: Nec videtur credere, tubam esse qua sonat, q. d. Nihil facit clangorem tuba. Mallem cum Bocharto: Non consistit firmus, cum tuba sonitus auditur. Sensus est, equum bellum, auditum classico, ita accendi, ut cohēberi non possit amplius, quoniam in pugnam ruit. Ut Virgilius loco supra ad versum 25 allato, equum canit armorum sono auditu, stare loco nescire. Loca similiter alia ē poetis attulit Bochartus. (Id.)

FERVENT IN, vel eum, fremitu. Quum oritur illi fremitus ex inservientib[us] hostiis. Dium fremitus... oritur, non placet. ΨΥΓΝΩΜΑ ITA SUMUIT, et fragoris, sic sonitus, mentio cum ipso sensu minime quadrat. Cum impetu in fereore. Potius, in vel cum, motione, sive commotione, vel concussione, vel agitacione.

ET FREMENS, et fremitu, et commotione, vel concusione, vel tremore, dum tumultus oritur, et ira, vel fu-

PUTAT TUBE SONARE CLANGOREM. — VERS. 25. — Ubi rore, Ila et Symmachus, elimati, judicij interpres. Equorum ungulas terram quater dieunt Ennius l. 17: It eques, et plausa cava concutit ungula terram, et Virgil: Quaquadpedante putrem sonitu quatit ungula campum.

Sorbet, etc. Hebreum varie reddunt: Sorbet, vel absorbet, vel degluit, terram. Tantū celeritate currit, ut videatur absorbere terram. Celeri cursu terram transmittit. Metaphora hyperbolica, poëtica locatio. Sic, vorare eam, et vorat histeras. Sed non placet Bootio haec versio, qui adversus eam sic insurget: 1° Immatis huc esse ἀρπαζειν, qualis alibi non reperiatur. Sed fallitur. Arabes eam, in quorum ab aliis Job natus et eductus fuit, ea phrasis hodie umitur. Lachama illis proprii signi: Aliquid deglutiere, sive, cive vorare, tecum Giggito; unde metaphorae dictum: Equus celestis quasi terram vorans, ad verb: Equus voravit terram, quae est ipsissima Jobi phrasis. Hinc in Gollo, Iham et lahim, velox et eur equus, quis deglutiens terram. Sit etiam nos phrasis vernacula diciunt equum expeditum multum vien comedere; et Nemesianus de equis, etc.:

Mem sanguis venis melior calet; ire viarum

Longa volant, latissima fugi consumere campum;

Et ut Job dicit terram sorberi aut sorberi; ita illi, consumi, carpi, rapi: non quid revera ista fiant, sed quia, si fierent, vix eriperet citius ex oculis intentum. Sed perga Boot. 2° Secundo hic est de equo in praelium vadente, quod cursu minime fieri solet, ac proxime in tempesta huc est eius mente. Qui alii est a vero alienus, cum nihil in bellis frequentius sit quam prius equus cursu aggredi, ut plurimis exemplis constat. Vide Xenoph. Cyrop. 1, 5 et Anabas. 1, 3 et 4, et 5, et 6, Just. 1. Herodotus etiam: Cursu ibant in Barbaris. Caesar Civil. 1, 1, et 2, et 3, et 4, et 5, et Belli gallici 1, et 2, et 3, et 5, sed et ipsa voces concurrent, incurrit, occurrunt, et succurrunt, hoc aperte docent, ex mutuo hostium incurrsum dicta. Proinde, etiam in equis bellicis permiscit requirunt. Vidi Jer. 4, 15, Hab. 1, 8. Addo quid equi in bellis currere dicuntur, Apoc. 9, 9; et rure, ac quasi precipites ferri, Jer. 8, 6. Alii verba aliiter reddunt: Currit super terram, dissipat terram, nempe dum equis aliorum vestigia hic illi imprimunt, terrae superficies ejusque varijs signis dicuntur ac dissipantur. Alii: Fodit, vel censat, terram, foecas facit in terra. Sensus porro sic reddit Boot.: Son obsoha hic sie repetitio ejus quod v. 21 (sic enim legnum, pro Genes. 24) dictum fuerit prius; quamquam enim utrobique de terra excavatione sermo est, res tamen differt, hic de scrobulo quem equus luxurians et lascivias, uno pede terram scalpendo, efficeret solet; hic vero de his foecis agitur quae omnibus pedibus equi faciunt in terra, eorum vestigia atque in ipsam impriment, dum pugne desiderio ardentis, impatienter prælii signum expectant (unde ita ut totum quoque corpus illi intremescat, micat auribus, et tremit artus, interreaque varijs hilo et illico in latera se movendo, qui motus, cum adjungo illo tremore indicatur, atque a Virgil. depingitur Ezechielem 11: 11, frenum aquore toto

Huc obversus et huc, as subtilis inter luctandum atque exultandum terram validis pulsando, complura et altiora vestigia degunt: atque incipunt. De hac terra pulsatione, etc., loquuntur poete, Callimach. Argonaut. 3, Sillus 1. 15, Smyrnaeus 1. 4 et 7, Statius 1. 6. Verum in illa expositione: fluctuatione et agitacione sui fodit terram, multa sunt que merito desideres. 1° Frustra hic repeteatur fodit terram; nec satisfacta discernit a Bootio notatum. Nam vel equi salu terram vult excavari, cum pugna ardore solo insultat; vel pedum singularium irrequieto motu, cum non detur aliis modus quo equus terram fodiat. At tam de salu actum fuerat, quāde motu singularium pedum, sive scilicet, verbi quibus equus moveri dicitur instar locuste. (Synopsis.)

AUDIERIT BUCCINAM DICIT, VAH (1)! PROCUL ODO RATORI BELLUM, EXHORTATIONEM DUCUM ET ULULATUM EXERCITUS. Est graphicā generosi equi descriptio, in qua admirandam equi fortitudinem expendit Deus, quia à natura ipsa videtur ad victoriam ornata. Unde quod Vulgatus posuit fortitudinem in Hebreo est γένος γαβάρ, quae vox dominum et triumphum significat, quia inter omnia animantia videtur comparata equi fortitudine ad triumphum et victoriam; quapropter eam homines in bello sperant, fidentes in curribus et equis, ut sacre litterae sepissimē testantur. Unde et Plotinus, in Questionibus Romanis, Marti, bellatorum duci, victorem equum immolari solitum commemorat, quia animosa, inquit, est bestia, per quam quia Victoria comparatur, dum haec offerunt Marti, significatur tali Deo victoriam acceptam ferendam. Quod et Deus expressissime videtur subdens :

BELLI AUDIERIT BUCCINAM DICIT, VAH! Dictio vahe in exercitio est letantes aut excitantes, quod equus quasi

(1) Hebreum varie reddunt: In insufficiente buccina, vel ad multitudinem tubarum, sufficientem, vel copiam, inter buccinas, in ipsa buccina, ad sonitum (vel clamorem, vel clangore tuba), clangente tuba, quia tuba signa eum, ad buccinam, in (vel pro) tuba.

DICAT: VAH, dicit vel dicit Heach, Heha, ha, ha, he. Sed haec vox ridens, ex gaudiā causa, vel deludentis. Vel: Euge, quod lundunt, apprōbant, et gratulantur est. Talis equus in Polluce dicit ad tubam exsilenis et, in Statio, ad litus hilaris. Quoniam autem haec verba praecepit internam indicant animi letitiam in equo, etc., simul tamen intelligenda de ejus voce, sive himmiti, quā certe equi letantes alacritatem suam testantur; quare etiam viso vero himmiti solent. Paccius, etc. Quām ē longinquus odoratus bellum. Haec comma cum precedenti conjunguntur. Et a longe (vel enīmis, vel procūl) odoratur bellum, vel potius, primum, sive pugnam. ΠΥΡ, proprii odorari, hic est sentire, vel praesentire, sive presagire. Nempe, odorārem pro sensu Hebrai passim usurpat, ut Jud. 16, vers. 9, Job. 14, vers. 9, Isa. 41, vers. 3, Dan. 3, vers. 27. Nullum enim habent Hebrei peculiarē verbum quod respondet γένος sentire. Etiam Cicero ad Atticum dixit, odorari, sive futuru sit. E longinquō, sub loco, vel tempore, nam ad utrumque referunt; sed ad locum hic, idem valet quod procūl in his potest:

Tunc si quā sonus procūl arina dedere.

Nec male videantur coherent, ut pūtat Boot.: Ad tuba sonum dicit; Enāz, et enīmis sentit pugnam; i. e., per locum intervalla non statim quā sonit sensit pugnam.

EXHORTATIONES, etc. Streptum, sive freminum (vel to nitru, clamorem) (vel commotionem, tumultum) principiū pugnae, sive dicum, in acem scilicet prædictum. Clamorem intellege qui principes utuntur in cohortandis et animandis milites ad pugnam. Et jubilatio, seu jubilatione, seu classicum, vel clamorē bellum, sive tubarum, sive militum. Alii: Et clamores, seu vociferations, sub exercitu; γένος τοῦ βασιτοῦ, statutus, jubilatio, sive dicum, sive militum, qui vel ante pugnam, et in ipsa pugna, existunt, vel post victoriam adeptantur. (Synopsis.)

Il est de loin le combat, les excitations des caystines, et les cris confus de l'armée. Ce terme est le seul qui rende avec précision le sens de la Vulgate et de l'Hebreu. Toutefois je ne l'aurais pas hasardé dans ma traduction, si je n'avais pas pour garant le grand Bochart, qui dit quelque part: « Les plus parfaits se font de continues excitations à eux-mêmes, pour ranimer leur peit. » Hortari milites en latin équivaut à allocation ante prælim firmare, ainsi que cela se voit passim dans les auteurs classiques. (Drach.)

gaudens sit, et exultans audacter, et seipsum acvens ad bellum, cum buccinam audit; significatque Deus hoc differre equum ab aliis animalibus: alia namque dum audiunt buccinam, fugiunt aut certe terrefunt; sed equus quasi agnoscens se natum ad bellum, hoc ipso quod buccinam audit, seipsum ad illud excitat, et, ut dicit Aristoteles lib. 3 Ethicorum, cap. 7, fervidus fit et ardens.

PROCUL ODO RATORI BELLUM. Præsagium enim, inquit Plinius lib. 8, cap. 42, equi bellum, tanquam rem ad cum productos se agnoscent. Unde et Virgilius lib. 1 Aeneidos dicit Carthaginenses terram effodientes, et equi caput inventantes, illud tanquam bellum augurium accepisse; atque patrem Anchises, cum quidam illi narraret se quatuor equos in gramine vidiisse, tanquam bellū omni interpretatio visionem dixisse :

Bellum, à terra hospita, portas.
Bello armantur equi; bellum haec armata minatur.
Quomodo autem ad bellum procedat equus explicat Deus dicens :

TERRAM UNGULA FODIT, etc. Non contentus est fortitudine, quam ab Auctore nature accepit, sed ut armatis impetrat, terram ungula fodit. Non solum, inquit S. Gregorius lib. 51 Moralia cap. 15, contra venientes inimicos non metuit, sed in eorum occursum pugnat; vires quoque resumit, et seipsum fortorem reddit;

dicat: VAH, dicit vel dicit Heach, Heha, ha, ha, he. Sed haec vox ridens, ex gaudiā causa, vel deludentis. Vel: Euge, quod lundunt, apprōbant, et gratulantur est. Talis equus in Polluce dicit ad tubam exsilenis et, in Statio, ad litus hilaris. Quoniam autem haec verba praecepit internam indicant animi letitiam in equo, etc., simul tamen intelligenda de ejus voce, sive himmiti, quā certe equi letantes alacritatem suam testantur; quare etiam viso vero himmiti solent. Paccius, etc. Quām ē longinquus odoratus bellum. Haec comma cum precedenti conjunguntur. Et a longe (vel enīmis, vel procūl) odoratur bellum, vel potius, primum, sive pugnam. ΠΥΡ, proprii odorari, hic est sentire, vel praesentire, sive presagire. Nempe, odorārem pro sensu Hebrai passim usurpat, ut Jud. 16, vers. 9, Job. 14, vers. 9, Isa. 41, vers. 3, Dan. 3, vers. 27. Nullum enim habent Hebrei peculiarē verbum quod respondet γένος sentire. Etiam Cicero ad Atticum dixit, odorari, sive futuru sit. E longinquō, sub loco, vel tempore, nam ad utrumque referunt; sed ad locum hic, idem valet quod procūl in his potest:

Tunc si quā sonus procūl arina dedere.
Nec male videantur coherent, ut pūtat Boot.: Ad tuba sonum dicit; Enāz, et enīmis sentit pugnam; i. e., per locum intervalla non statim quā sonit sensit pugnam.

Si similes et Ovidius :

Quām tunidus, quātōque venit spectabilis astu,
Compestis solum generoso concita pulu
Ungula!

De quibus videndum est Ελianus lib. 4, cap. 19, de equo agens. Verē tamen ad quandam naturę inclinacionē referendum est, ut per illam excavationē terrae quidam ad generositatem magnitudinemque animali referunt. Ita Nemissianus cecinit :

Nec pes officium standi tenet, ungula terram

Crebra fert, virtus artus amissa fatigat.

In hebreo habetur in fortitudine, vel fortiter, quasi inde se fortissimum redditum sentiens, et vires suas exactas agnoscent.

IN OCCURSUM PERGIT ARMATI. Militis, inquam, locutis, omni armorum genere instrutis et refertis. Septuaginta legunt: Εἰσόνταν δὲ εἰς τὴν τούρην: Procedit in campum in virtute. Id est: Postquam terram ungula perforderit, quasi jam inde robur et virtutem auxerit et traxerit, in aream descendit, ut simile sit ei quod dicit Virgilius lib. 4 Georgicorum :

Hinc bellator equus campo sese arduus infert. Sed difficile videtur quod in hac equi descriptione sub initium sit: *Et circumdabis collo ejus hinnitum.* Quomodo enim hinnitum equi potest collo ejus circumdare? Numquid ex hinnitu potest catena valida confici, quia collum ejus circumdetur et legitur? Notum est hinnitum esse vocem equi, quam quasi suam nobilis fortitudinem jactans, a longe adhuc positus emidit ad terrenum hostem in bello; quomodo dixit Ieremias, cap. 8, 16: *A Dan auditus est frenitum eorum ejus; à voce hinnitum pugnatorum ejus commota est universa terra.* Frenitum vocat hinnitum, quia equus hinniens ad bellum fremere videtur, et hinnitum quasi frenitum terrere. In Hebreo habet dictio: *רְגָמָה, que hoc tantum loco in Scripturā ponitur; quae significat tonitrum seu strepitum terrentem; à verbo רְגַם, quod tonare aut tonitruum emittere significat. Generosus enim equus hinnitum tam validum emitit, ut tonitruum effundere videatur. Hunc hinnitum circumdat Deus collo ejus.* Itaque præterquam quod equi sint robusti, videmus ipsos ad bellum ex parte natos esse, et in pericula precipites ruere. Est furi quedam quo illos inflammat, ita ut inter ipsos et turbas magnisque streptis arcans quidam consensus esse videatur: quin etiam ipsos homines audaces reddunt.

Hecc quidem cum à Deo tradita sint, nequaquam vacua celestibus mysteriis erunt credenda, ut sep̄ similia, que Deus proposuit, explicans D. Gregorius monuit. Nam si columnadū nunc de equo, qui in corice sonant voluissent Deum proponere, non majorem sapientiam profunditatem ejus verba haberent; nec altius mentis ejus conceptus procederent quam philosophorum et poetarum, qui naturam, generositatem, audaciam fortitudinemque equi numeroso verso et soluta oratione mirè prosecuti sunt. Quare in similibus descriptionibus in mente habenda est illa Pauli sententia, 1 Cor. 9, 3: *Nunquid de bōbus cura est Deo?* Utique propter nos haec dicta sunt, quos sub tipo eorum, que in quibusdam nature operibus expendit, altiori sapientia consilio vult instruenda. Consideranda igitur sunt natura opera; sed ad altiora mens nostra est erigenda. Nec dubium esse potest, his verbis Denū viros sanctos describere voluisse, quos (ut hic annotat D. Gregorius) sep̄ equorum nomine et specie in Scripturā sacrā depingit, ut cū ait, Habacuc. 5, 15: *Viam fecisti in mari equis tuis;* et Zach. 10, 5: *Et possit eos ut equos gloria sue in bello;* Sicut enim equus ad bellum est constitutus et in mundo constitutus (*Equus paratur in diem belli,* inquit Sapiens, Prov. 21, 31), ita ad hoc in mundo constitutus est homo, ut bellum agat contra demonem, mundum et carnem; quos inimicos capitales superando victoria coronam assequuntur: cuius propterea vita dicitur *militia*, ut superioris cap. 7, vers. 1, demonstraret est.

Tropologicē equus symbolum est sanctorum et fortium Christi militum, maximē martyrum, uti sanctus Gregorius lib. 51 Moralium, cap. 40 et seqq., ostendit. His ergo verbis ita declaravit Dominus fortitudinem à

naturā insitam equo, ut simul significaverit invictam fortitudinem per gratiam infusam justo, qui equus Dei dicitur; huic Deus fortitudinem dat: nam, Psal. 67, 36, *mirabilis Deus in sanctis suis;* *Deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem;* nec enim posset sine illa inimicos suos vincere. Hujus equi hinnitum vox valida est, quā magno cum gaudio exultans se esse Christianum et Christi militem, ejusque evangelican legem colere proficit. Ille hinnitum tanquam tonitruo valido antiqui illi martyres, et etiamnum in Japoniā moderni, terrebant tyrannos, imperatores, judices, imō et omnem inferni exercitum. Hunc hinnitum collo ejus circumdat Deus, quia illo tanquam fune et catena valida obligat ejus voluntatem. In Scripturā enim collum significat voluntatem, qua instar colli lege tanquam finē ligatur, cui eisdem legis jugis imponitur: quam legem qui recusant vocantur *dura cervice, dirumpentes vincula, et proficientes jugum,* Act. 7, 51, et Psal. 2, 3. Hinnitum ergo collo circumdat Deus, quia voce, quam ab intimo pectore Christians hinniens et exultans proficit, Deus ipsum ligat et obligat. Nam ex hoc ipso quo quis gloriatur se esse Christianum, intelligere debet se esse obligatum ad tenendum vitam Christianam prescriptam. Alioquin, *quid proderit,* inquit sanctus Jacobus, cap. 2, 14, *si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?* Unicunque anima, cui Deus misericorditer praesidet, ante omnia fidei fortitudinem praebet; de quā divus Petrus, 1 Epist. 5, 8, ait: *Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem devoret; cui resistite, fortes in fide;* id est, per fortitudinem que immitatur fidei. Hæc autem licet potissimum insit animo, tamen sicut equus sūm ostendit nativam fortitudinem externis signis, videlicet hinnitum et igneo fumo, quem per narcs spirat, quasi incutens terrem; sic etiam justus, cū oportet, suam animi fortitudinem et invictum robur externis signis et factis, spirans flamas ardentes zeli contra virtutem hostes, manifestat.

Illi igitur qui pertinet ad equitatum Dei in tribus potissimum fortis ostenditur: primum quidem in velocitate eurrendi per viam mandatorum Dei et consiliorum ejus, per magnos saltus quasi locusta volans, per domos et foventa transcurrentes et transiliens, id est, per cuncta aspera transiens, et omnia offendicula prætervolans, ne offendat, vel in peccatum aliquod labatur; et hoc est quod dicitur: *Nunquid suscitabis quasi locutas?* Nam Deus ipse est qui sūt fortis inspiratione justum excitat, et facit ita currere et saltare, et quasi volare, ut in dies proficiat, et scandalum ex periculis occurrentibus non patiatur. Deinde robur suum in bello contra inimicos domesticos, carnem scilicet et appetitus inferiores, ostendit, eorumque pravas propensiones pugnando viriliter elidit, non occidendo carnem, sed eam jejunis, disciplinis atque cibis domando. Et hoc est *terram ungulā fodere.* Contra vitia verò et concupiscentias ejus usque ad intercencom magno spiritus fervore pugnandum est. Et hoc est *feruentem et furentem sorbere terram;* id est, ardenti zelo sanctoque furore quidquid terrenum et

730
vitiosum est mortificare ac penitus consumere. Nam qui sunt *Christi, carnem suam eruci faciunt cum vitiis et concupiscentiis,* Gal. 5, 14. Tandem fortitudinem suam exercit contra hostes externos sive invisibilis, sive visibilis, qui quovis modo virtutem sive verbis et argumentis fallaciis, sive minis et terroribus, sive vulneribus et tormentis oppugnant. Fortis autem in Domino omnia hec, quæ pavorem inveniunt, contemnit, nec cedit gladio vel culvis tormento, nec pericula mortis pertimescit; sed potius, cū oportet, alacri audaciā in *occursum pergitur armatis,* sicut Christus Dominus perexit in *occursum militibus qui veniebant comprehendere illum.* Imō et *cum audierit buccinam,* dicit: *Vah! quia gaudent in persecutionibus et tribulationibus pro Christo,* et omne gaudium existimat in variis incidēt tribulationes.

Nequaque tamen haec fortudo est temeraria, sed prudens et sagax. Nam prouel odoratur bellum, et præsagii tentationes priusquam veniant, ut se præmuniat. Nam jacula prævia minus ferunt. Et ante languorem preparat medicinam. Nec suo se sensu dicit, sed liberter exhortationes ducunt et monita prælatorum auscultat, ut per eorum consilia vigor animi accrescat, conforteret cor, et ad pugnandum virē resumat. Talis igitur est justus, qui Dei equus nominatur; de quo per Zachariam prophetam dicitur, cap. 10, 5: *Posuit eos quasi equum gloria sue in bello;* id est, quasi equum gloriosum, phaleratum et ornatum, sicut pulchrē ornari solet ad bellum. Et quæ sunt ista pretiosæ phaleræ nisi virtutes que fortitudinem contantur, et animam coram Deo pulchram reddunt et hostibus formidabilem? Cuiusmodi sunt temperantia, humilitas, continentia, et reliqua quæ terrena bona despiciunt. Unde statim subdit Propheta: *Et erunt quasi fortis conciliantes lutum viarum, in prælio bellabunt, quia Dominus cum eis, et confundent ascensores equorum.* Et quid est lutum viarum, nisi carnis illebra, vanitates mundi, fallaces dīvitiae, et quidquid vitiorum est fomes et materia? Hæc omnia conciliant fortis in Christo, et idō superant, et prostrant ascensores equorum et potentes seculi, qui Dominus est cum sanctis suis.

Declarat hoc D. Ambrosius, lib. 1 Officiorum, cap. 53, fortitudinis laudes decantans his verbis: *Revera jure et fortido vocatur, quando unusquisque se ipsius vincit, iram continet, nullis illecebri emolitior atque inflectitur, non adversis perturbatur, non extollit se cundis et quasi venti quodam variariorum rerum circumfertur mutatione.* Quid autem excelsius et magnificenter? *Quid autem excelsius et magnificenter quam exercere mentem, affigere carnem et in servitatem redigere, ut obediat imperio, consilii obtemperet, ut in adiuvia laboribus impigrē exequatur propositum animi ac voluntatis?* Et iterum: *Non est igitur mediocris animi fortitudo, que sola defendat ornamenti virtutum omnium, et iudicia custodiat, et quæ inexplicabili prælio adversus omnia vita decernat: invicta ad labores, fortis ad pericula, rigidior adversis voluptates, dura adversis illecebri, quibus autem deferre nesciat, nec, ut dicitur, Ave dicit: pecuniam negligat, avaritiam fugiat, tanquam labem quandam que virtutem effeminat.* Hæc D. Am-

brosius, egregiē depingens equum phaleratum gloriae Dei, virum fortē, cui Deus insidet; cuius fortitudinem invictam in duobus generibus spectandam dicit: Primo, ut externa corporis pro minimis habent, et quasi superflua, magis despicienda quam expetenda ducat. Secundo, ut ea que summa sunt, omnesque res in quibus honestas cernitur, præclarā animi intentione usque ad effectum persequeatur.

Talis itaque vir fortis optat bellum, in quo gratia Dei vineat; cupit pugnam, in quā à Domino adjutus hostem prostrat; desiderat occasionem, quā se fidem Domini manifestet. Sicut enim juris peritique ruris lites, quarum causa clientes sibi commendatos defendant; et milites desiderant bellum, in quo adversitas hostes prællentur, et nomen victorum ac divitias lucentur: ita justi possunt tentationes percipere, ex quibus à se Dei auxilio victis, et honore victoris, et virtutum merita et glorie premia conquirant. Et quidem mentium fortissimarum indicium est, hostium incursum non timere, ne tentationem molestia tristari. Quorum robur Dominus hoc loco sub figurā illius mystici equi pulchre describit; ubi inter alia ait: *Terram ungulā fodit, exultat audacter: in occursum pergitur armatis: contemnit pavorem, nec cedit gladio: ubi audierit buccinam, dicit: Vah! Justus quidem, ut diximus, terram ungulā fodit, cū temptationis tempus esse persentians, corpus suum, ne insolecat, et hostibus se adjungat, spiritus fortitudine fert. Sic enim Paulus generosus equus, cui Dominus ad mundum peragrandum et hostes proterendos insedit, terram ungulā mortificationis pulsabat, cū corpus suum castigabat et in servitutem redigebat. Insuper exultat audacter, quia sancta quadam elatione, aut potius spiritus magnanimitate, de imminente tentatione quasi de occasione patienti et proficiendi congaudet. Nam et ipse Paulus ait, 2 Cor. 7, 4: *Repletus ego sum consolatione, superabundante gaudio in omni tribulatione nostrā. Quia in et occursum pergitur armatis;* dum enim videt se ab inimicis invadi, non fugit, non se præ affectu timoris abscondit, sed in occursum hostium advenientium ipse procedit. In ejus exemplum, uti dicebam, Dominus, a militibus ad crucem quesitus, processit obiciam eis, et dixit: *Quem queritis?* Joann. 18, 4. Quin et magnus Antonius, ut in Vita ejus narrat S. Athanasius, à dominibus lanatius, et semimortuus relictus, provocabat eos dicens: *Ecco ego hic sum Antonius, non fugio vestra certamina; etiam majora facias, nullus me separabis à charitate Christi.* Psallebatque dicens: *Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum,* Psal. 26, 5. Insuper et vir justus fervore charitatis accusum contemnit pavorem, id est, spernit sagittas hostium et jacula, dicitque in divinā gratiā confusus: *Quis nos separabis à charitate Christi?* Tribulatio, an angustia? Rom. 8, 35. An extera que sequuntur? que omnia, ut impotentia ad suum robur spiritus superandum, contemnit et ridet. Non cedit gladio, quoniam enses diaboli jam emicentes et ictus inferentes frangit, dum validi cujque suggestioni occurrenti resistit. Ac tandem, ubi audierit buccinam, dicit: *Vah! Nam, ut ai-**

S. Gregorius, lib. 31 Moralium, cap. 16 : *Cum certamen passionis sibi propinquare considerat, de exercitio virtutis exultat : nec terretur pugna pericula, qui victorie letatur triumpho.* Sic ille. Quem vido fusé ac pulchrè à cap. 10 usque ad cap. 17 inclusivè.

En igitur quomodo ad instructionem nostram, omnia quæ hic per partes de equis narrantur, referre debeamus. Quin etiam ex alia parte observarum quoque Dei bonitas est, in eo quid sit domet equos, ut ipsos hominibus subiectiat, et ad ipsum ministerium accommodet. Alioquin numquid existimabimus equum, qui natura sui indominus est, quique etiam quasi natu sit ad prælium, passurum se ita regi et tractari, nisi Deus ferociam illam insitam auferret, quo homines ipso possint uti? numquid ex nobis ipsis eum domare et tractare audeamus? Concludamus igitur Deum nobis suam virtutem declarare, quando ejusmodi aedaciam equis dedit, eosque ita ferocias reddit; non bis singulare etiam bonitatis et amoris testimonium dedisse, quando nos, qui nihil sumus, equos sic domare possumus, ut illis utamur, et patienti ipsi se a nobis fatigari, adhuc ad currus trahendos, et alia ministeria. Quando igitur equi se sic regi patientur, minimè dubium est quin Dominus ostendat quantoper si liberalis erga nos, idque re ipsa cognoscendum nobis exhibeat.

VERS. 20. — *NUNQUID PER SAPIENTIAM TUAM PLE-MESCIT ACCEPITER (1), EXPANDENS ALAS SUAS AD AUSTRIUM?* Ac si dicat: Non tuum, sed meum opus est, quid accipiter ad calorem austri alas expandat, ut hijs venti tepe membra ejus ad laxandas plumas veteres et novas induendas concealentes. Præcipua et maxime theologorum, Egyptiorum mystarum, philosophorum aliorumque scriptis debeatant accipitris affectio, est pennarum casus et renovatio, quam Elianus, lib. 12 de Animalibus, cap. 4, quando fieri solet, ita indicat: *De accipitribus, inquit, andire memini, soleo eos, antequam Nilus inundet et agros operiat, ex penitus illas, que jam conseruent, dimittere (ut rami fruticum jam arida folia) et alias nobilias et elegantes producere, similius*

(1) Quotannis de novo, ut novis plumis succrescentibus quasi rejuvenescat; naturali instinctu, expandens alas suas ad austrium, seu ad flatum venti australis, qui quia lenis est et calidus, laxat corpora, ut pluma facilis excedat. Et fact hoc, inquit Elianus, antequam Nilus inundet, id est, ante dies canicularibus, post solstitium astivum, ut, sicut arbores novam, sic ipse novissimas pennas atque hyemem induat. Symbolum est spiritus renovations, inquit sanctus Gregorius et Pierius. Addit Ulysses Aldrovandus, hunc modum renovando juveniles, esse omnium penum avium, sed non quotannis, ut in accipitribus contingat.

(Tirinus.)

EXPANDENS ALAS, etc. Mutant enim novis veteres plumas accipitres, flante austro, alas quotantes, ut decidunt veteres.

(Menochius.)

Est ce par votre sagesse que l'épervier se couvre de plumes, étendant ses ailes vers le midi? L'épervier, au temps de sa mue, étend ses ailes en battant vers le midi, avant la canicule. Cet air chaud et pénétrant ouvrant ses pores, lui facilite le renouvellement de ses plumes avant que l'hiver arrive. Voy. A. I. 22, c. 41.

(Drach.)

ut arbores comam. Tempus verò inundationis Nili ex Glandiani hisce versibus discere licet, ubi ait:

*Cianque diu Titana canis flagrantior armat,
Et rapit humores modulos, venasque calore
Compsicit, radiisque potentibus æstat axis.*

Quibus verbis dies caniculares describit. Verum scire licet hoc ferè tempore, nempe sub initium Augusti mensis, accipitribus plerisque, quibusdam sub medium, nonnullis etiam sub fine pennis novas perfici, et multo ante veteres decidere; nempe primo vere, mense marcio et aprilii: tunc enim primi muratae plumas incipiunt, et yetuti senectam deponere, vestemque obsoletam pennarum priorum ejicare; in quarum locum paulatim succrescent novae, sub fine tandem astatis perfectionem adepiunt, ita ut in toto vultu nulla pluramaris diversitas aut dissimilitudo conspicatur. Quà verò ratione isthac renovatio per agitur, pulchre describit D. Gregorius, lib. 31 Moralium, cap. 18: *Quia, inquit, per annos singulos pennam veterem accipiter novâ nascente projicit, ad sine intermissione plumescat, penè nullus ignorat. Non autem hic illud pluma tempus dicitur, quo in nido vestitur; quia tunc minirum adhuc pullus ad Austrium alas expandere non valit; sed illa annua pluma describatur, quæ lazata veteri penum renovatur. Et quidem domesticis accipitribus, quæ melius plumesce debent, humida ac tepentia loca requiruntur; agrestibus verò moris est, ut flante Austri alas expandant, quatenus coram membra ad latitudinem pennam veterem venti tepe concrescant. Cum verò ventus deesi, aliis contra solis radios expansionis atque percussis teperent, sibi curam faciunt, sicut capto tempore, apertis poris, vel veteres exstincti, vel novae succrescent. Hactenus ille. Tempore autem hujusmodi renovationis istius effectricem esse causam vel ex aliquo potest, quod quotidiano experimento venatores comprobarent, mansuetos accipitres agere ad modum pennis veteres cum novis commutare, nisi loco undique obturato ac tepe renouelatur. Ita Ulysses Aldrovandus, tomo primo Ornithologiae, lib. 4, ubi fusa ac docte de accipitribus disputat.*

Tropologice S. Gregorius, lib. 31 Moralium, cap. 18: *Accipiter est, inquit, accipitrem in Austro plumesceret, nisi quid uniusquisque sanctorum tactus flatu sancti Spiritus concrescit, et usum vetustie conversationis objiciens, novi hominis formam sumit? quod Paulus admonet dicens, Coloss. 3, 9: Exsponsante vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum. Et rursus, 2 Cor. 4, 16: Licet qui foris est noster homo corruptur; tamen is qui intus est renovatur de die in diem. Vetustam autem pennam proficeret, est inveterata studia dolosa actionis amittere; et novam pennam sumere, est miten et simplicem bene vivendo sensum tenere. Hoc ille. Sicut autem fieri non potest, ut avicula novas plumas induat, nisi veteres exuat; ita impossibile est, ut quis, non abjectus actuus vitiosorum vestitus, honorum habittum, id est, virtutum indumentis decortetur. Illos autem vitiosos actus solum studium abnegationis depergit, quia nemo potest quod placet abjicere, et quod detectat relinquerre, nisi sibi ipsi contradicentes flagello*

mortificationis utatur. A nobis igitur mortificationis gladio imperfectiones et superficia desideria precidamus, ut celestibus desideriis ad omnem virtutem incitemur. Nam haec desideria robur ad prosequendam mortificationem adjiciunt, et studiosarum actionum erunt initia, quibus virtus ipsa generatur, et semel genitor conservatur ac crescit.

Expende hic in quo Deus sapientia nostræ summam constitutæ, in renovatione nimis accepit, qui veterascentibus plumis, ino gravantibus et deprimentiibus, ore ad Austrum flamentum converso, cum desperat calorem exhibet, quo, depositis vetustis plumis, in eo juventus flore apparent, quo, a parentibus fuit et cognitus et eductus. Olympiodorus in Catena Graecæ de hæc accipitris innovatione loquens: *Dicitur, inquit, accipiter versus Austrum explicatis alis ferme erectis in aere consistere; non supinus, ceterorum animalium more, sed erectus in medio aere constitutus, dimissis vetustis, primas nativitatis plumas explicat. In quo præclarè totum sapientiam hominis recognoscit Rupertus de Operibus Spiritus sancti lib. 2, de Sapientia, lib. 1, cap. 21, alieno: Quid est ergo accipitrem in Austro plumesceret, nisi quid uniusquisque sanctorum tactus flatu sancti Spiritus concrescit, et usum vetustie conversationis objiciens, novi hominis formam sumit? Ille verè sapientis, ille verè in se ostendit sapientiam divinam, qui desperat afflatus vetusta objici, mundana despici, novitiam illam, in qua à Deo primùm conditus est, ostendit rectitudinem, quæ non humi procumbens instar quadrupedum, sed rectus Deo nonus homo exhibetur et pore, quod melius plumesceret debent, humida ac tepentia loca requiruntur; agrestibus verò moris est, ut flante Austri alas expandant, quatenus coram membra ad latitudinem pennam veterem venti tepe concrescant. Cum verò ventus deesi, aliis contra solis radios expansionis atque percussis teperent, sibi curam faciunt, sicut capto tempore, apertis poris, vel veteres exstincti, vel novae succrescent. Hactenus ille. Tempore autem hujusmodi renovationis istius effectricem esse causam vel ex aliquo potest, quod quotidiano experimento venatores comprobarent, mansuetos accipitres agere ad modum pennis veteres cum novis commutare, nisi loco undique obturato ac tepe renouelatur. Ita Ulysses Aldrovandus, tomo primo Ornithologiae, lib. 4, ubi fusa ac docte de accipitribus disputat.*

Hujus innovations mysterium S. Gregorius superatus ita prosequitur: *Nunquid, ait Dominus cuilibet electo, tu intelligentiam contulisti, ut flante sancto Spiritu cognitionem alas expandat, quatenus pondera vetustæ conversationis objiciat, et virtutum plumas in usum novi volatissimæ assumat? In meditatione nimis spiritalis redimur accipitres, ut quidquid Deo displiceret abficiamus, et virtutum gloria tanquam recentium plurimum vestiti circumdemur.*

Porrò accipiter (ut Elianus, lib. 44, cap. 12, tradit) soli à delusa antiquitate consecratus, optimè proficientem ac perfectorum est typus; quod omnem virtutem suam soli justitia consecrante, et fulgori ac caloribz divini amoris se dicant: hi namque more accepitrum alas vehementer affectuum ad Austri ventum calidum, nempe ad Spiritum sanctum expandunt, non tam ut veteres pennis et prisina vita, que jam abiecierunt, deponant, quam ut ad modum volturum, qui vento calido fecundantur, ex divino illo Spiritu nova perfectionis desideria concipiunt.

VERS. 27. — *NUNQUID AD PRECEPTUM TUUM ELEVABITUR AQUILA, ET IN ARDUS PETET NIDUM SCUM (1)? — VERS.*

(1) *Nidum juxta os tuum, tuo jussu et mandato, atolle te aquila? sublimi volatu, quo volucribus exteris omnibus antecellit. Et nidi ad mandatum tuum factum, quod extollat nidum suum? olissimus montis cacuminius nidum suum ponat. Vid. Bochartum, l.c., t. 2, p. 734, seq. edit. Lips.; et conf. Obad. 4. Ego,*

28. — *IN PETRIS MANET, ET IN PRÆRUPIS SILVICIBUS COM-MORATOR ATQUE INACCESSIS RUPIBUS (1). — VERS. 29. — INDE CONTEMPLATUR ESCAM, ET DE LONGE OCULI EJUS PRO-SPECIUNT (2). — VERS. 30. — PULLI EJUS LAMENTANT SANCI-*

inquit Deus, ei hanc naturam indidi, ut, sicut stru-thio (quemadmodum supra dictum est) humi nudulator, sic aquila contra in excelsis nidum collocet, et alii volet. Ex hac tantè nature avium et animalium diversitate mira Dei providentia et potentia ostenditur, nobis stupenda, quoniam ejus rei causam non videamus. (Rosenmüller.)

(1) *Petrum inhabitat. Et per noctem, commoratur, super densam, prouinciam, rupis et arcis, in prominen-tibus rupium, et propinquis editis et prærupis. Intelligentiam autem arx naturalis, non arte hominum facta, rupes scilicet celstæ et prærupæ, sunt natura munita et valida. Similiter arcæ pro montibus Virgilio in illo Georg. 2, 553, de Roma urbe:*

Septemque annis sub muro circumdedit arcæ. (Rosenmüller.)

(2) *Il examine, ou, il tâche de découvrir de la sa proie, et ses yeux découvrent de loin. L'âlement des aigles n'est pas dans les rochers qu'ils habitent. Ils ne vivent ni d'herbes, ni de fruits. Il se nourrit de chair et de sang; mais ils aiment mieux le trouver répandu, que de le repandre; et ils préfèrent les corps morts, qu'ils les trouvent, aux bêtes vivantes, qui ne sont leur proie que dans la nécessité. Du haut des rochers escarpés, ils découvrent tout ce qui est dans les vallons. Avec des yeux perçants, ils distinguent les objets les plus éloignés; et ils fondent sur un corps mort, à quelque distance qu'il soit d'eux.*

*On ne peut douter que Jésus-Christ n'ait eu en vue cet endroit, lorsqu'il a dit, en parlant à ses disciples de son dernier avénement, que là où serait le corps mort, là s'assembleraient les aigles. *Car comme un aigle qui sort de l'orient, parait tout d'un coup jusqu'à l'occident; ainsi sera l'avénement du Fils de l'homme. Par tout où le corps mort se trouvera, les aigles s'y assembleront.**

Et l'on ne peut douter non plus, quand on considère avec attention les circonstances où Jésus-Christ a rapporté cette parole, que ce ne soit de son propre corps immolé pour nous, et de ses élus qui iront au devant de lui dans les airs, selon saint Paul, qu'il a voulu qu'en fentendit.

Mais dès-lors, il n'est plus permis de douter que dans les autres exemples naturels que Dieu propose à Job, il n'ait caché un sens plus subtil que celui qui paraît d'abord. Et il me semble que cette seule application que Jésus-Christ fait à son-néme et à ses élus, est une justification de la pensée où je suis, que les autres questions renferment quelque instruction mystérieuse, et des efforts que j'ai faits pour la découvrir.

Les plus parfaits et les plus élevés d'entre mes élus, ne regarderont la terre que par le besoin de se nourrir; et leur nourriture sera mon corps immolé pour eux, et mon sang répandu pour leur réconciliation. Ils participeront à ce sacrifice avec une fain et une soif toujours nouvelles. Ils se conserveront purs dans la retraite et la séparation du monde, pour ne se rendre pas indignes d'une telle grâce. Ils verront avec des yeux éclairés par la foi, que mon corps, réduit à l'état de victime, est le principe de la résurrection et de la vie. Ils se consoleront, en le recevant dans leur cœur, de ce que le ciel est encore fermé, et de ce qu'ils sont encore exilés sur la terre. Le sujet le plus doux, et le plus ordinaire de leur contemplation, sera que l'aurai fait et souffert pour eux. Et au lieu de se perdre dans de vaines et orgueilleuses spéculations, comme quelques faux spirituels, qui espèrent d'arriver à une haute perfection en m'oubliant, ils ne

NVM ET UBICUNQUE CADAVER FUERIT STATIM AEST (1). — In eodem genere rapacium volucrum aliud profert exemplum divine solertiae, que aquilarum generi illum indidit naturam, ut alta peteret; neque tamen que longè distaret preda in depressis terra locis aquilinos lateret oculos aut ungues effugeret. Quod dūm facit aquila, divino, non humano, obsequitur imperio; à quo id acceptum, ut inclinacionem ad impetum ad ardua, et non nisi in præcipiti atque inaccessis seculpis aut sublimissimis arboribus midicet. Idem propheta Jeremias innuit dicente, cap. 49, 16: *Sicut elevaverunt aquila nubes tuas, inde detrahunt te.* Solerter admodum hoc faciunt, quo nempe (ut affirmat Philosophus, lib. 9 de Naturâ animalium, cap. 52) ab animalium ceterorum insidiis tute degant, neve serpentes aut aliud animal noxiom veneno aut strage prelem enecet, atque ne corporis mole sublimem subira subiret impediatur, cum difficultate à terra tollantur: praeterea, ne cum aliis avibus rapacibus quid commune habeant, prout silvestris ac solitaria forsitan earum natura est. Ab omnibus enim hominum adficiens atque ab aliorum avium rapacium nidis semota procul affectant loca, cum ut pulli, sicut diximus, extra omnem periculi metum degant, tunc ne lo ci proquinquaginta cum aliis de preda contendendum sit, multaque mutua sustinende molestia. Ita Aldrovandus, lib. I Ornithologie, ubi, plura vide de aquile volatu, ingenio, victu aliquis proprietatis: inter quas cùm etiam illa cencetur, quod cadavera et examina corpora non tangat, hic autem et in Evangelio Matthaei dicuntur aquile cadavera sectari, cap. 24, 28: *Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur et aquile;* accommodum utrius reconciliando loco, et veritatis historie naturalis maximè consonum erit, existimare cum Aristotele, lib. 9 Hist. animalium, cap. 32, aquilas, que cadavera sequantur, vulturinas esse, et vulturis speciem referrere, dubii nempe inter hunc et illam generis. Unde et *sub aquile* Latinis, et *izatres* vel *yonáto*, id est, *vulturina aquile*, Græcis dicuntur, nempe degeneres et vieti inertes. Hoc itaque ratione cum D. Chrysostomo, homil. 49 in cap. 24 Matthaei, *vultures* cum Evangelista

verront rien de plus grand ni de plus sublime, que les mystères de mes ignominies et de mes douleurs. Il examine, ou, il tâche de découvrir de là sa proie, et ses yeux découvrent de loin. Ses yeux suent le sang; et en quelque lieu que paraisse un corps mort, il fond dessus. (Duguet.)

(1) *Et pulli ejus sorbent sanguinem*, nempe ex preda, quam mater in nidum deferit. Hoc autem in aquilarum natura summopere admirandum est, quod haec eis truculentia sit natura indita præter aves ceteras, ut non aquam bibant, (vid. Bochart., p. 757), sed sanguinem sorbant, et quod eadem natura, jam inde ex quo sunt editi, pulli eorum sint prediti, et cadavera sanguinem exsangant. *Et ubi sunt confossi, occisi, ibi illa adest*, eò convolat, conf. Math. 24, 28, Luc. 17, 37. *Confossi*, i.e. occisorum cadavera, non de hominibus tantum, sed et de quibusunque animantibus dieantur. Sunt quidem, qui aquilarum genus ullo modo cadavera attingere negent; verum dūm minimè de omnibus et singulis aquilarum species valere, ostensum a Bocharto l. 2, p. 758, et à nobis in nota eidem pag. subiecta. (Rosenmüller.)

et ipso Deo apud Jobum hoc loco *aquila* vocabimus; utroque modo aptè, cum utriusque naturam referant. Quod ad potum verò attinet, Aldrovandus aliique tradunt Aquilam sine ullo potu vivere: sibi enim superior, et inaudita fortitudine temperantiæ in vicu presertim prædicta, fontes minimè querit, nec pulvrenulas voluntates, ut Elianus, nec aream ejus firmitudo desiderat, ut Suidas sit, neque sit neque frigore victa, laboris allevationem extrinsecis objectam expectat, et aqua et requiem præclarè contemnens. Sunt qui existimant, inter quos est Suidas, cam idcirco aquam non bibere, quod ad potum sanguis eorum animalium que cepit ipsi sufficiat. Et *Egyptius*, teste Oppiano in Iuxiticiis, placuit, aquilas non aquam, sed sanguinem bibere seu sorbillare. Quod ne cui duobus reliqua, irrefragabili ipsiusmet Dei auctoritate adstruitur, de aquila ad Jobum hoc loco dicentes: *Pulli ejus lambunt sanguinem.* Ceterum si forsitan aliquando aquam bibisse visa sunt, non potis sed medicina grata id fecisse putandum erit, ut notat Aldrovandus.

En igitur aquilas qua sunt ad predam natæ; et quidem ab ortu hoc habent insitum, quod sanguinem aquilæ natæ est aves sic se pascere et atere sanguinem; ea igitur natura (sapientia quilibet infert) aliunde promanet oportet. Unde autem ejusmodi diversitas inter aves que ex preda vivunt et alias, nisi ex eo quod Deus illas distinxerit, nobisque sue prævidentia signa dederit? ita ut cogamur confiteri ipsum universum regere et disponere, avesque adeò ipsas, quomodo se non creantur, quantum ad essentiam suam attinet, ita etiam sibi non dedisse eam inclinationem quam habent, sed eam aliunde accipisse. Deumque se illæ patefacere, et prævidentia sua notas exprimere. Sic cùm eminus etiam ad plurima miliaria cadavera odorantur, ut in eam partem se vibrant, clarum si Dominum ipsi motum quendam arcuum indidisse: neque enim fieri posset, ut id ex sese aquila haberent, nisi Deus nature inclinationem ad id ipsi dedisset, aut in illis nescio quid, in quo se admirabilem exhibet, impressisset. Quando igitur huc et illuc oculos congercerimus, et eam varicatum operum Dei animadverterimus, cogemur vel inviti agnoscerre creatorum aliquem esse qui dominatur. Nam si omnes bellum ejusdem nature et inclinationis essent, prævidentia Dei non ita appareret. Quapropter ex tam diversis bestiarum naturis hoc capite propositis discimus non esse ceci; sed divinam in eis potentiam ac providentiam contemplemur adeò manifestis sese indicis prodentem, ut si modò oculos aperiamus, latere aut ignorari non possit.

Mystice per aquilam significatur ea anima, que domino contemplationis est prædicta: haec autem non ad præceptum hominis elevabitur, sed manu et potestate Domini in tanta sublimitate statuerit: *Sustollat te*, inquit, Isaie 58, 14, *super altitudines terræ, et cibis te hereditate faciat patris tui.* Ad hoc enim in alium cigitur, ut amoris ardentissimi suavissimo cibo pascatur.

Ad præceptum Domini in arduis nidum ponit; quia in rebus supernis consilium ac desiderium figit. Non vult se in ima dejicere (inquit S. Gregorius, lib. 51 Moralium, cap. 19), *non vult per abjectionem conversationis humanae in infinitum habere: in petris manet, et in præruptis scilicet communatur atque inaccessis rupibus.* Quoniam dūm illa elevata perseverat, veluti se in tuto positam, ne telo demonis feratur, ne tentatione aliquā illidatur, agnoscit. Deo tamen sic ordinante ad terram reddit, et humanos affectus sentit, ne de se aliquid supra se putet, et proprie fragilitatis memor humilitatem et sui contemptum servare curat. Quare benignissimā Dei dispensatione quasi ab illa altitudine deturbatur, ut in verâ altitudine, seicit in humilitate et in omni virtute seruerat.

Hinc tropologicè aquila etiam quenam sancte Ecclesiæ operariam designat; et merito sanè, quoniam universarum avium regina existens, ejus vitam exprimere debuit, quia inter vita spiritualis partes precipua et planè regnum locum obtinet. Hac ergo vita, aut nujus vite: amator et cultor, cùm inter homines utilitas eorum causâ conversatur, non propriâ volumate illictus, sed divino iussu vocatus, statutis diei horis in coelestium rerum contemplationem effertur, in sanctorum stabilitate communatur, angelorum proprietates mentis oculis illustrat, et divinas perfectiones attente considerat: non tamen ita contemplationis jucunditate absorbetur, ut penitus inferiora contemnat: quinimò inde contemplatur animalium escam, ut eam à manu demonis rapiat: et commiserationis oculis eos prospicit, quos per abjectionem vita longè a se positos esse cognoscit.

Pulli ejus, hoc est, filii ejus spirituales, quos verbo prædicationis Christo genuit, *lambunt sanguinem*, dum Salvatoris passionem meditari docentur, et ejus purissimo cruce satari. Ipse verò, qui istos genit, perfectiori cibo divinitatis pastus, ejusdem divinitatis amore, velut alter Tobias, *qui exiliens de accubitu suo, relinquis prandium, jejunus pervenit ad corpus*, Tob. 2, 5, delicias contemplationis deserit, mortuos Deo et tabidos putredine peccatorum inquirit, et *ubicumque cadaver fuerit statim adest*. Omnis enim qui in peccati morte cediderit, non inconveniente poterit cadaver vocari. Quasi examini namque jacet, qui justitiae vivificante spiritum non habet. Quàd de re S. Gregorii, lib. 51 Moralium, cap. 22, *hanc expositionem confirmans verba audamus: Quia sanctus quisque prædicator, inquit, ubi peccatores esse considerat, illuc anxiè pervolat, ut in peccati morte jacentibus lucem vivificationis ostendat; benè de hac aquila dicitur: Ubicumque cadaver fuerit statim adest, id est, illuc tendit, ubi utilitatem prædicationis prospicit; ut ex eo, quod jam spiritualiter vivit, alius in morte sua jacentibus prosit, quos corripiendo quasi edit, sed ab iniuitate ad innocentiam permixtando, in sua membra quasi edentem convertit. Ecce ipse, quem ad testimonium jam sapientem, Paulus cum nunc Judeanum, nunc Corinthianum, nunc Ephesum, nunc Romanum, nunc Hispanum petet, ut in peccati morte jacentibus aeterna vita gratiam num-*

taret, quid se aliud quam esse aquilam demonstrabat, quia velociter omnia transvolans, ubicunque jacens cadaver querebat; ut diu voluntatem Dei lucratis peccatoribus faceret, quasi escam suam in cadavere repperet? Esca quippe iustorum est conversio perversorum; de quâ dicitur, Joan. 6, 29: *Operamini non cibum qui perdit, sed qui permanet in vitam aeternam.*

Tales profectio aquile post Apostolos, et pontifices et Ecclesiæ doctores, fuerunt sanctissimi Patres nostri Religiosorum fundatores, qui curam suarum oviuum agentes, et actionibus charitatis instantes, amore Dei ardebant, et perpetue oratione et contemplatione se dabant.

Talis fuit beatus Pater Dominicus, Predicatorum folgentissimum patriarcha, qui in corpore degens, et inter peccatores vivens, animo semper cum Deo et Angelis loquebatur, et dies proximis impertiens, noctibus ferventissime contemplatione vacabat; et inter fratres humanissimum existens, Deo instantissimis precibus inherebat, ita ut *ad desperatum demovere et fluctus, et ad matutinum letitia*, Psal. 29, 6.

Talis aquila B. Pater Franciscus, non jam homo dicendus, sed Seraph crelo delapsus, qui tractus et detenus à turbis, compressus quoque et multipliciter attractus, in ecclasiis raptus, insensibilis videbatur ad omnia, et velut corpus examine nil penitus sentiebat; et à suis cam actionis mensuram, que non sufficerat spiritum orationis, prudenter efflagitabat.

Talis item aquila B. Pater noster Ignatius novissimo tempore datus in columnare Ecclesiæ, qui fidem ab hereticis oppugnatam sustineret, et divinam gloriam per universum orbem propagaret: nam immensis animalium salvandorum curis circumdatus, singulis horis intra seipsum se colligebat, et an aliquid minus esset compositum coram oculis judicis cuncta certantissimum examinabat. Singulis actionibus sicut divine glorie actuali recordatione et humiliaria oblatione prædigebat: singulis in rebus, que sensibus objiciebantur, Deum assistentem omniaque sustentantem et vivificantem cernebat; et singulis tandem momentis in eum jacula cedentissimi amoris evibrabat. Hunc tanquam genuinus aquila filius annulatus B. Pater Franciscus Xaverius, magnus totius Orientis apostolus, inter tot infidelium myriadas in ovile Christi patroris adductus non contentus sepissime in mentis excessum rapi, et animum in Deo, quem tantoper se distebat, habere defixum; statum tamen ac certum quotidie seponerat tempus, quod creptum negotiis contemplationi rerum coelestium, et præcipue ardentissime meditationi vite mortisque Christi tribueret, ac purissimum innocentissimi Agni sanguinem ut genuinus aquila pulsus indesinenter lameret.

Quomodo autem in Scripturâ sacrâ vocabulo aquila aliquando maligni spiritus raptore animalium, aliquando presentis seculi potestates, aliquando vero subtilissimæ sanctorum intelligentia, vel incarnatus Dominus ima celiter transvolans et mox summa repetens designator, pulchre docet S. Gregorius, lib. 51 Moralium, cap. 19, ubi, sicut et apud

S. Ambrosium, libro de Salomone, cap. 2, et lib. 5 in Lucam cap. 5 et 5, et sanctum Chrysostomum in Psalmum 102, vide plures aquile propriae allegorics, tropologicas et anagogicas explicatas.

VERS. 31. — ET ABIECT DOMINUS, ET LOCUTUS EST AD JOV (1) : — VERS. 52. — NUMQUID QUI CONTENDIT CUM DEO TAM FACILE CONQUESQUIT? UTIQUE QUI ARGUIT DEUM, DEBET RESPONDERE EI (2). Postquam Deus ignorantiae convictus Jobum, et suam ostendit sapientiam singularis, et in universi administratione providentiam et admirabile consilium, neque interrogatus responderet Jobus (nam ut vides, interrogando Deus illum urget), addit aliquid, non tam ut novam aliquam adduceret rationem, quam ut illum sermonis non adeo considerat, et nunc silentii, cum argumentandi modus responsionem exegitat, argueret. Quasi dicat: Qui Deum sudebat ad disceptandum provocare, qui fit ut ab eo tam faciliter vicius taceat? Facilius merito haec vocatur Victoria, que sola commemoratione horum operum Dei constat, si conferatur cum illo sermone, qui de infinitis Dei operibus esse posset. Ita

(1) Hactenus Deus potentiam et providentiam et sapientiam suam ostendit, unde et iustitia ejus apparet. A Deo orta est naturarum, tum in bruis tum in hominibus, varietas, ut nemo querat habeat, cur huc aut illa natura sit a Deo, aut sic sit natus aut conditus; quanto minus in abstrusiora ejus consilia penetrare? Ille verisimiliter Deus aliquantisper tacut, ut cum tot interrogacionibus Jobum obtrusisset, videret si quid ille respondere vellet. Et cum nihil respondit, subjectum quod tota superior oratio spectabat, ad ipsum Job convincendum. (Mercurius.)

(2) Urget Deus Jobum, et quodammodo ridet, nunc quod responderet non haberet. (Menochius.)

Quoniam. Supple a respondendo: id est, sicut, non respondet. Et verò quid aliud homo reprehensio a Deo respondet, quam quid hic Job insigni modestia prudentia respondet? Nempe culpan agnoscendo deprecandone. (Tirinus.)

Nisi quis, etc? Num contendere cum Omnip. est eruditio? vel castigatio? vel castigare, sub. seipsum? id est, eruditio admittere? vel erudit? q. d.: Num viri erudit et sapient, quem te putas, est cum Deo disceptare velle, tu in facti? Num contendere cum Omnip. quem ille castigat? Non contendens, vel, qui contendit, cum Omnip. eruditur? vel, eruditum est vel castigatur, sive corripitur? vel, eruditum est vel castigatur, sive corripitur? cum eo a quo fure castigatur. Vel, ad umum aliquod homini que a me proposita sunt; q. d.: Tuum est, o Job, respondere, si potes; vel assentire, et te victum fateri. Et quem redarguit Deus, ipse super hoc repondeat. Ad quod responderet illum oporebit quod cum Deo alterari vult; qui contra Deum argumentatur, ei contradicatur?

(Synopsis.)

etiam ad verbum ex Hebreo reddi potest: *Nun contendere cum Omnipotente est crudire?* id est, eruditio, ut quidam Hebrei interpretantur. Hoc est. Ex his, quae narravi, facili cognoscere, num sapienter optaveris cum Deo contendere.

Vel etiam sic accipi potest, quasi dictum esset: Homo qui item adversus Deum intendit, numquid preparat se ad se corrigit? inquit potius induratus. Atque vera nostra sapientia in eo posita est, ut nos corrigamus et emendemus, miseras nostras cognoscamus, ut in illis ita confusi simus, et earum ita nos pudeatis, ut nihil aliud nobis superius quam Deum precari, ut nos in gratiam recipiat, et nostri miserereatur. Eni sit vera hominum sapientia. Contra concilendum est, eos qui sic adversus Deum insurgunt esse penitus dementatos. Sententia autem semper cōdēt recidet, nee sermonis ulla erit diversitas; sed eundem habebit secum doctrina: nempe homines non solum non satis prudentes, sed sensu ac ratione captos esse, quando sic adversus suum Creatorem disceptare et contendere volunt. Nam, ut sequitur,

UTIQUE QUI ARGUIT DEUM, DEBET RESPONDERE EI. Id est: Oportet non omnino tacere, sed aliquid respondere cum qui Deum ausus est arguere. Ubi nota verbum, *arguit*, duplīcē sensu accipi possit: Primum, ut si quicquid idem quod *redarguit*, seu, reprehendit. Quid egisse visus est Jobus ex concertantium sententiā: et si enim nihil carpere, ex modo tanac loquendi censuerunt illi Jobum Deo notam aliquam intrare. Secundū, istud, *arguit*, potest sumi pro, *argumentatur*; et hie in ista significazione vocis hujus acceptio minus Latina sit, placet tamen nonnullis interphilis, et sic consentit cum verbis precedentibus: *Numquid qui contendit cum Deo?* ubi Deus de disceptatione, non de reprehensione agere videtur.

Ceterum hec interrogatio et admonitio Dei non obscurè docet temerarium omnino esse, velle cum Deo contendere. Quamobrem notemus, si sponte nolueamus nos emendare, et quidam ab omnibus obmurmurationibus abstinentio, et os clausum habendo, Deum que nullo modo arguere audiendo, nos invitos eō pertractum iri. Postquam enim diu multitudine litigaverimus, Deus satis habebit, unde se de nobis uliscatur; siquidem armabit omnes suas creaturas adversus ejusmodi insensatos, et tot habebit advocatos ea procuratores, quot sunt volvenses in aere, pisces in mari, et quot sunt animalia in terra. Denique ad omnia Dei opera nobis respondebunt erit, si volumus ipsam arguere. Animadverentes igitur nos ejusmodi oneri impares esse, discamus nos humiliare sub potenti manu Dei, et quietos nos continere, ac pati ut nos regat quomodo ipsi videbuntur: interius si traceli nos ratione quae nobis dura et molesta videbuntur, id totum requo animo feramus, ipsaque preceperit ut nos consoletur, nosque ita in suo amore confringat, ut, quidquid sit, nunquam adversus ipsum obmurmuremus. (Expositio Jobi, cap. 1, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 999, 1000, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1088, 1089, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1099, 1100, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1169, 1170, 1171, 1172, 1173, 1174, 1175, 1176, 1177, 1178, 1179, 1179, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1197, 1198, 1199, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1209, 1210, 1211, 1212, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233, 1234, 1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 1239, 1240, 1241, 1242, 1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1249, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273, 1274, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1294, 1295, 1296, 1297, 1298, 1299, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1328, 1329, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1379, 1380, 1381, 1382, 1383, 1384, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1389, 1390, 1391, 1392, 1393, 1394, 1395, 1396, 1397, 1398, 1399, 1399, 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1409, 1410, 1411, 1412, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1419, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426, 1427, 1428, 1429, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439, 1439, 1440, 1441, 1442, 1443, 1444, 1445, 1446, 1447, 1448, 1449, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1469, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1485, 1486, 1487, 1488, 1489, 1489, 1490, 1491, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1519, 1520, 1521, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1529, 1530, 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1538, 1539, 1539, 1540, 1541, 1542, 1543, 1544, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1549, 1550, 1551, 1552, 1553, 1554, 1555, 1556, 1557, 1558, 1559, 1559, 1560, 1561, 1562, 1563, 1564, 1565, 1566, 1567, 1568, 1569, 1569, 1570, 1571, 1572, 1573, 1574, 1575, 1576, 1577, 1578, 1579, 1579, 1580, 1581, 1582, 1583, 1584, 1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1594, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1607, 1608, 1609, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, 1627, 1628, 1629, 1629, 1630, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635, 1636, 1637, 1638, 1639, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1647, 1648, 1649, 1649, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1656, 1657, 1658, 1659, 1659, 1660, 1661, 1662, 1663, 1664, 1665, 1666, 1667, 1668, 1669, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1689, 1690, 1691, 1692, 1693, 1694, 1695, 1696, 1697, 1698, 1699, 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, 1718, 17

ad loquendum requiritur, quia facilium est lingua labi, et mentem verborum effusione distrahere.

Cum igitur vix unquam possit quis tantâ circumspectione linguam moderari, quin interdum per ignorantiam, aut per inconsiderationem, aut aliis modis, sermone delinqutat, emitendum est sanctis operibus jugiter et ferventer instare, ut illicitam locutionem bona operatio tegat, et sermonis ineptias, aliquando nobis nolentibus irruunt, multitudine studiosarum actionum absorbeat. Hoc remedio usus est B. Job, qui de se ait :

MANUM MEAM PONAM SUPER OS MEUM. Quod ad litteram quidem nihil est aliud, quam sibi silentum indicere, et tacere (de quâ loquendi formulâ proverbiali vide que, superius, cap. 21, vers. 5, notavimus); arcane tamen sensu significat probis actionibus lingue defecitus operire. *Usu enim sacri eloqui,* inquit sanctus Gregorius, lib. 52 Moralium, cap. 2, *in manu operatio, in ore locutio solet intelligi.* *Manum ergo super os ponere,* est virtute boni operis culpas lingue incurta locutionis. Et infra : *Sancti, inquit, viri ante Deo oculos student culpas lingue tegete meritis vita;* student bonorum opere pondere premere immoderata verborum. *Unde in sanctâ Ecclesiâ manus super os ponitur,* dum electis ejus quotidianis locutionis virtutum bonas actiones virtute operitur. Hec illae. Bonas igitur operationes Domino pro vita incauta locutionis non semel offeramus. Ut, quoniam operatio est locutione præstantior, in hoc magis elucet nostra compunctione, quod pro levi verbo, quod vento rupitur, minus circumspecte protalo, non jam solo verbo, sed etiam actionibus solidis satisfacimus, et veniam majoris obsequii oblatione postulamus.

Nec in hoc tantum sanctus vir imitandus est nobis, sed in ratione quoque, quâ ipse se à paulo liberori et minus modestâ locutione pugabat. Quid enim ipse ait? *Unum, inquit, locutus sum et alterum:* ecce sincerissimam oris confessionem. *Quod ultimam non dixi sem:* ecce verissimam cordis detestacionem. *Quibus ultra non addam:* ecce stabilissimum emendationis propositum. Verba ergo nostra minus cauta verè et ex animo detestemur, non quasi ex custunditione, sed cum dolore et gemitu fateamur, et firmo proposito ab illis abstinere deliberemus; sic enim iam incaute effusa purgantur, et similia imposturam ab ore nostro removentur.

Discimus igitur et nos et quidem malum, cui nimis assuti sumus, odio prosequentes reprimere: quia

CAPUT XL.

1. Respondens autem Dominus Job de turbine, dixit :

2. Accinge siur lumbos tuos; interrogabo te, et indica mihi.

3. Numquid irritum facies judicium meum, et condemnabis me, ut tu justifieris?

4. Et si habes brachium sicut Deus, et si voce simil toras?

enim tam faciles et proclives ad male loquendum sumus, danda nobis est opera, ut ejusmodi vitium corriganus. Ac sane non satis est cognovisse, sed ad medium veniendum est. Cum itaque Jobus et alii sancti prophete manum ori apposuerint, in eo ipsos imitemur; hoc est, cum sollicitabimur ad obmurmurandum adversus Deum, quavis non desin nobis inventiones satis subtiles, quibus veritatem coloramus, eamque in mendaciam convertamus, ei perversitati resistamus, adversus malum illud depugnamus, animadvententes id ipsum perversum esse, et à Deo condemnari. Quodvero, manum ori nostro apponamus? hoc est, obicebam nobis ponamus. Nam instar ferocium belluicum frenandum sumus. Unusquisque igitur sibi attendat. Sin vero accidat ut affligamur, aut aliud aliquod objecutum se offratur, quod hume exacerbit, alium irritet et virulentâ irâ replet, ita ut ad malum locum sollicitum, reprimamus nos: et si ex humana fragilitate semel iterumque exorbitavimus, ultra non addamus, neque nobis in nostris vanitatum blandiamur. Nam quavis speciosos prætextus et argumenta firma et validâ ad causam nostram tuendam habere nobis videamus, nihil adversus Deum valent, omnique adeo concidere necesse est; et tandem nobis veniendum erit ad id quod superius tractatum fuit, scilicet Deum milie articulos pro uno habitum. Caveamus itaque nobis ne cum eo disceptemus et contendamus, sed cum Iob vieti ac penitentes manus illi supplices porrigitur. Manum porrò super os ponere gestus est agnoscentis peccatum oris et verborum; sicut manus pectori admotâ agnoscamus et fatemur peccatum cordis. Ah! Manum impunita ori et auris, quisquis turpiloquum unquam vel mutuâ colloquione vel auditione benevolâ promovit; dolet talia dixisse, ac detestetur dicta, sed si ultra non addat, excusat à se viperinam linguam. Paulus orbis ecclesiastis, cum post longissimam navigationem celo frigido ac pluvio in insula Mylene focum strueret, eique sarmanta pubili vice ingereret, serpens sarmanta immixtus ab igne resuluit, et Pauli manum invasit: *Et ille, quidem,* inquit sacer textus, *Act. 28, 5, excutens bestiam in ignem,* nil mali passus est. Turpiloquum reptile viperinum est, quod aures invadit, et inde per omnem animalium virus suum dividit. Executus hanc viperam, qui iedi non vult; et illos ignes eternos consideret, in quibus non euplomum duxerat aut helluonum, sed vitiosum omnium lingue ardebut, guttulas in refrigerium mendicabunt; sed et guttula iis negabitur.

CHAPITRE XL.

1. Le Seigneur parlant encore à Job du milieu d'un tourbillon, lui dit :

2. Ceignez vos reins comme un homme courageux; préparez-vous; je vous interrogerai, et répondrez-moi.

3. Lorsque vous prenez tant de soin de montrer que vous êtes juste, et que vous souffrez sans l'avoir mérité, est-ce que vous prétendez détruire l'équité de mes jugements, et me condamner moi-même, pour vous justifier?

4. Avez-vous donc comme Dieu un bras tout-puissant, pour oser combattre contre lui? et votre voix tonne-t-elle comme la sienne, pour faire entendre la justice de votre cause dans tout l'univers?

5. Circunda tibi decorum, et in sublime erige, et esto gloriosus, et speciosis induere vestibus.

6. Disperge superbos in furore tuo, et respiciens omnem arrogantem humili.

7. Respic cunctos superbos, et confunde eos, et conture impios in loco suo.

8. Absconde eos in pulvere simul, et facies eorum demergere in foream;

9. Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua.

10. Ecce Behemoth, quem feci tecum, formum quasi bos comedet;

11. Fortitudo ejus in lumbis ejus, et virtus illius in umbilico ventris ejus.

12. Stringit caudam suam quasi cedrum, nervi testicularum ejus perplexi sunt.

13. Ossa ejus velut fistulae æris, cartilago illius quasi lamina ferrea.

14. Ipse est principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium ejus.

15. Huic montes herbas ferunt; omnes bestiae agrident ibi.

16. Sub umbrâ dormit in secreto calami, et in locis humenibus.

17. Protegunt umbræ umbram ejus, circumdabunt eum salices torrentis.

18. Ecce, absorbebit fluvium, et non mirabitur; et habet fiduciam quod influat Jordani in os ejus.

19. In oculis ejus quasi hamo capiet eum, et in sudibus perforabit nares ejus.

20. An extrahere poteris Leviathan hamo, et fuge ligabis linguam ejus?

21. Numquid poses circum in maribus ejus, aut armillâ perforabis maxillam ejus?

22. Numquid multiplicabit ad te preces, aut loqueretur tibi mollia?

23. Numquid foris tecum pactum, et accipies eum servum semiperternum?

24. Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis?

3. Si vous avez une telle puissance, sortez de dessous le flamer où vous êtes couché, revêtez-vous d'éclat et de beauté, montez sur un trône sublime, soyez plein de gloire, et parez-vous des vêtements les plus magnifiques.

6. Dissipez les superbes dans votre fureur, et humifiez les insolents par un seul de vos regards.

7. Jetez les yeux sur les orgueilleux, et confondlez, brisez, et fouliez aux pieds les impies dans le lieu même où ils s'élèvent.

8. Cachez-les tous ensemble dans la poussière du tombeau, enservissez leurs visages, et les jetez dans la fosse qui est au fond de la terre.

9. Et alors je confesserai que votre droite a le pouvoir de vous sauver. Mais, pour connaître si votre sagesse et votre puissance est égale à la mienne, il faut comparer nos œuvrages avec les miens.

10. Considérez donc Behemoth ou l'éléphant, que j'ai créé avec vous dès le commencement du monde, et que j'ai placé comme vous sur la terre. C'est par un effet particulier de ma Providence que cet animal si grand et si puissant ne se nourrit point de la chair des autres animaux, mais qu'il mangera le foin comme le bœuf, et il s'accoutumera à vivre parmi les hommes.

11. Sa force est dans ses reins, et elle est si grande, que dans la guerre, il porte des tourcs remplis de soldats. Sa vigueur est particulièrement dans le nombril de son ventre.

12. Sa queue se serre et s'élève comme un cèdre; les nerfs de cette partie qui sert à la conservation de l'espèce, sont entrelacés l'un dans l'autre d'une manière qui lui donne une force extraordinaire.

13. Ses os sont comme des tuyaux d'airain; ses cartilages sont comme des lames, ou comme des barres de fer.

14. Il est le commencement des voies de Dieu, le plus grand et le plus fort des animaux qu'il a mis sur la terre. Cependant celui qui l'a fait appliquera selon sa volonté, et conduira, comme il lui plaira, les dents et la trompe de cet animal, qui sont comme son épée; et il ne servira que par la permission et selon les ordres de celui qui l'a créé.

15. Les montagnes lui produisent des herbes dont il se nourrit; et c'est là que toutes les bêtes des champs viendront se jeter avec lui, sans qu'il leur fasse aucun mal.

16. Il dort sous l'ombre, dans le secret des roseaux et dans des lieux humides.

17. Les ombres des arbres touffus qui y croissent, protègent son corps en le couvrant de leur ombre; et les saules, qui s'élèvent sur le bord du torrent, l'environnent, et le défendent des ardeurs du soleil.

18. S'il boit, il absorbera le fleuve où il boira, et il croira que c'est peu pour lui; il se promet même que le Jourdain viendra jusqu'à dans sa gueule pour rentrer son ventre, et le désaillerer.

19. Cependant malgré cette grandeur et cette force, on le prendra par l'appât qu'on lui mettra devant les yeux, comme un poisson se prend à l'amorce; et on lui percera les narines avec des pieux, pour s'en rendre maître, et le conduire où l'on voudra. Or je vous demande maintenant si votre sagesse a rien fait de semblable. Répondez-moi aussi un peu sur votre force.

20. Pourrez-vous enlever de la mer Léviathan ou la baleine avec l'hameçon, et lierà la langue avec une corde?

21. Lui mettrez-vous un cercle au nez? et lui percez-vous la mâchoire pour y passer un anneau, afin de vous rendre maître de ce monstre marin?

22. Le réduirez-vous à vous faire d'instantes prières, et à vous dire des paroles douces pour obtenir de vous la liberté que vous lui aurez tirée?

23. Ferai-je un pacte avec vous, comme avec un souverain? et le recevrez-vous comme un esclave éternel qui ne passera jamais vos ordres?

24. Vous jureriez-vous de lui comme d'un oiseau, et le lierez-vous dans quelque coin de votre maison, pour servir de jouet à vos servantes?